

Türkiye’de Dünya Şehircilik Günü Etkinlikleri ve Kentleşme Etkileşimi: 1977-2008 Dönemi Kolokyum ve Kongreler Üzerine Bir İnceleme

*

Ayşe Özcan Buckley¹
ORCID: 0000-0002-1030-6631

Muharrem Güneş²
ORCID: 0000-0002-3187-8233

Öz

Türkiye’de şehircilik kongreleri ve kolokyumlar kuramın uygulama ile buluştuğu kolektif bir tartışma alanı olma özelliği nedeniyle oldukça önemli bir role sahiptir ve şehircilikle ilgili tüm bilimsel disiplinleri de bu yolla beslemektedir. Bu etkinlikler dönemsel olarak rastladıkları ekonomik, sosyal/siyasal yaşamın izlerini yansıtmaktadır. Denebilir ki dönemin kendine özgü özellikleri söz konusu etkinliklerin konusundan içeriğine kadar etkili olmaktadır. Bu durum aynı zamanda, ilgili bilim dalı için geleceğe yönelik kestirimlerin ve uygulamaların ne olabileceğine ilişkin de önemli veriler içermektedir. Türkiye’de kentleşme süreci ile kent çalışmalarının gelişim seyrine bakıldığında dönemsel olarak pek çok ekonomik, sosyal/siyasal kesişmelerle beraber sürecin ilerlediği görülür. Bu çalışma söz konusu bu sürecin önemli ayaklarından biri olan şehircilik kolokyumlarını ve kongreleri 1977-2008 yılları arasındaki dönem ile sınırlandırarak incelemektedir. Bu incelemedeki temel amaç, kentleşme sorunlarının ve bu sorunlara yönelik akademik ve uygulamaya dair çözümlerin genel yapısını ve öne çıkan konuları ilgili kolokyum ve kongre dönemi içerisinde çözümlemektir. Bu çözümlemeye göre, ilgili etkinlikler -sorunları tartışma düzeyi ve niteliği açısından –uygulamadan kopuk olmayan- Türk kentleşme tarihi ile bütünleşen bir resim ortaya koymakta ve ülkemizde kentleşme hareketlerinin geçirdiği değişimi ve dönüşümü önemli ölçüde yansıtmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kentleşme, dünya şehircilik kongreleri, şehircilik kolokyumları, Türkiye kentleşme tarihi.*

¹Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, E-mail: ayse.ozcan@giresun.edu.tr

²Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, E-mail: mgunes92@gmail.com

World Town Planning Day Activities in Turkey and Their Effects on Turkish Urbanization: Overview of Colloquiums and Congresses 1977-2008

*

Ayşe Özcan Buckley³

ORCID: 0000-0002-1030-6631

Muharrem Güneş⁴

ORCID: 0000-0002-3187-8233

Abstract

World Urbanism Congresses (also known as World Town Planning Day) and colloquiums in Turkey have a very important role as a collective discussion arena where theory meets practice, and they feed all scientific disciplines related to urbanism. These activities reflect the traces of the economic, social/political life they encounter periodically. It can be said that the specific characteristics of the period are effective in determining both the subject and the content of the activities. This situation also contains important data about the future predictions and applications for the related academic discipline. Looking at the urbanization process and the development of urban studies in Turkey, one can see that the process periodically progresses with many economic, social/political intersections. This study aims to analyze the general structure of the urban planning issues and the academic and practical solutions to these issues between 1977-2008 through the urban planning colloquiums and congresses. As a result, it is seen that the related activities reveal a picture that is integrated with the Turkish urbanization history in terms of the level and quality of discussion of urban problems and reflects the change and transformation of the urbanization movements in our country.

Keywords: *Urbanization, world urbanism congresses, urbanism colloquiums, Turkey urbanization history.*

³Prof. Dr., Giresun University, E-mail: ayse.ozcan@giresun.edu.tr

⁴Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal University, E-mail: mgunes92@gmail.com

Giriş

Kente ve kentleşmeye dair bir toplumsal ve siyasal zemin oluşturmada, bu zemini kuramsal araştırmalarla ilişkilendirmede ve farklı araçlar üzerinden test etmede kuşkusuz bilimsel etkinlikler ve akademik çalışmalar önemli işlevlere sahiptir. Türkiye’de kent çalışmaları alanındaki kuramsal araştırmalar farklı disiplinler içerisinde yürütülmektedir. Kentleşme politikalarının özellikle adalet, çevre ve demokrasi boyutlarını içeren eleştirel analizi ise ancak akademik çalışmaları toplumsal algıyla besleyen kolektif tartışma alanı içerisinde yapılabilmektedir. Bu makalenin konusunu oluşturan Dünya Şehircilik Günü etkinlikleri (kolokyum ve kongreler) bu kolektif tartışma alanı açısından iyi bir örnek olup, kentleşmenin yönetilmesinde konuyla ilgili tüm gruplara yol göstermektedir. Türkiye’de 8 Kasım 1977 tarihinden beri düzenlenen bu etkinlikler, ülkenin kentleşme ile ilgili ana ve genel konularını ve dönemine göre sorunları tanımlamaya çalışmaktadır.

Türkiye’de ilk kolokyum 1977 yılında ve ilk kongre 1981 yılında düzenlenmiştir. Her beş yıla rastlayan kolokyumlar ise bir şehircilik kongresi olarak gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklerin amacı, Türkiye kentleşmesi için bir karar mekanizması oluşturmak ve konuları öznelleştirerek ilgili kurumları bu mekanizma içine almak değildir. Amaç; kent ve kentin sorunlarına ilişkin ortak bir dil geliştirme, sorunları tanımlama, kaygıları dile getirme ve bilimsel bilgi üretiminin uygulamayla kesişmesini sağlama gibi ideallere dayanan bilgi ve deneyim paylaşımıdır. Kolokyum ve kongrelerde sunulan bildirimler ile ortaya konan bu bilgi ve deneyim paylaşımı, güncel sorunlara ilişkin “eleştirel ve analitik” bir yaklaşım üzerinden “kentsel planlama ve politikalara” yönelik gündemde oluşturabilmektedir.

Çalışmada Dünya Şehircilik Günü toplantıları değerlendirilirken, her kolokyum ve kongrede sunulan bildirimlerin teker teker değerlendirilmesi yolu, çalışmanın amacını ve kapsamını aştığından tercih edilmemiştir. Bunun yerine her kolokyum ve kongrenin ana ve alt konuları genel olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca bu değerlendirmede ilgili kolokyum ve kongrenin hedefleri veya beklentileri de dikkate alınmıştır. Kolokyum ve kongrelerin çerçeve ve tematik sunuşları da sunulan bildirimler arasında sayılmıştır.

Bazı kolokyum kitaplarında kolokyum programına yer verilmemiştir. Bu durumda yalnızca kitapta basılan bildirimler esas alınarak değerlendirme yapılmıştır. Türkiye 22. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu –çalışma süresi içerisinde ilgili kolokyum kitabına ulaşamadığından- değerlendirmeye alınamamıştır. Özetle çalışmada, 1977-2008 dönemini içeren kolokyum ve

kongrelerin -Türkiye kentleşmesi açısından- genel bir fotoğrafının çekilmesi amaçlanmış ve 2008 sonrası dönemin incelenmesi –daha derin ve ayrıntılı bir tartışmayı gerektirdiği düşüncesi nedeniyle- ayrı bir araştırma olarak planlanmıştır. Çünkü yeni liberal politikaların kentsel mekân dönüştürme, ideolojik ilkelerini mekan üzerinden kurumsallaştırma ve piyasanın kenti ve kentli toplumu algılama dili son 10-15 yıllık dönem açısından ayrıca önem arz etmektedir.

2000’li yılların başından itibaren konut politikasının uzantısı olarak kentleşme, planlar yerine kentsel dönüşüm projeleri ile yönetilmeye başlanmıştır. 2004 ve 2005 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda yapılan değişiklikler “sermayenin yönlendirdiği ve rekabetçi bir kentleşme serüvenini” Türkiye kentleşmesine daha yoğun biçimde taşımıştır.

2000’li yıllar kentleşme politikaları açısından “neoliberalizmin kentsel dönüşüm projeleri üzerinden kurumsallaştığı” bir dönem olarak değerlendirilebilir (Eraydın, 2013). 2008 sonrası dönem ise kentsel mekândaki uygulamaların özellikle 6306 sayılı Kanunun⁵ yürürlüğe girmesi ile noktasal projelerle yönetimine dair daha açık bir görünüm sunmaktadır. Ayrıca kentlerdeki sorunların iklim değişikliği ekseninde ele alınmaya başlanması ve bu konunun ekonomik ve toplumsal gelişmenin önemli ölçütlerinden birisi olarak kabulü ile merkezi ve yerel yönetimlerin piyasadaki rolleri güçlendirilmiştir.⁶ Kısacası kentleşmeye eklenen yeni temalar 2008 sonrası Türkiye özelinde ayrıntılı incelemeyi gerektirmektedir.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, Dünya Şehircilik Günü etkinlikleri kapsamında düzenlenen kolokyum ve kongrelerin 1977-2008 dönemi için karam ve uygulamaya dair katkılarını değerlendirmektir. Böylece bu bilimsel toplantıların ülkede kentleşme ile ilgilenen, sorumluluk taşıyan kurum, kuruluş ve kişilerin birikim, deneyim ve görüşlerini ortaya koyma, ülkenin kentleşme sorunlarını tartışma ve çözüm önerileri geliştirme işlevleri açısından var olan potansiyeline dikkat çekilmek istenmiştir.

⁵6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği” ise 15.12.2012 tarih ve 28498 sayı ile Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁶Kentleşme Şurası Raporunda (2009,s. 44), kentsel dönüşüm sürecine ivme kazandırılmasındaki gerekçelerden birisi şöyle açıklanmaktadır: “Küreselleşme sürecinde sermayeyi çekme yarışındaki kentlerin rekabetçi konumlarını arttırmak amacıyla yerel yönetimlerin dönüşüm ve kentsel iyileştirme projelerini desteklemeleri, bu kapsamda tarihi değeri olan yerleşmelerin ve konut stokunun korunması ve sağlamlaştırılmasının da gündeme gelmesi....”

Metodolojik Yaklaşım

Bu çalışmada iki boyutlu bir metodolojik yaklaşım benimsenmiştir. İlk olarak, mevcut kolokyum ve kongreler“ Türkiye kentleşmesini yansıtan” ana temalar üzerinden sınıflandırılarak *bir politika içerik analizi* yapılmıştır. Bu analiz “dönemin kentsel sorunlarının” bu etkinliklere ne ölçüde dahil edildiğini “ana temalar” üzerinden sunan genel bir göstergedir. Belirlenen ana temalar şunlardır: (a) Kent-Kır İlişkisi, (b) Kentleşme-Sanayileşme Etkileşimi, (c) Planlama-Arazi Kullanımı, (d) Kentsel Gelişmeye Yaklaşımlar ve (e) İmar Planlaması.

Bu ana temalar kent ve kentleşme biçimlerinin algılanması açısından öne çıkan konulara göre belirlenmiştir. Türkiye kentleşmesinde kent-kır ilişkisi, planlama-arazi kullanımı, kentleşme ve sanayileşme ilişkisi, imar planlaması ve kentsel gelişmenin hem merkezi hem de yerel yönetimler tarafından nasıl algılandığı kentleşme eğilimlerini de belirleyen politik alanlar olmuştur. Bu politik alanlar özellikle 1980 sonrası kentleşme hareketlerinde belirleyici olan temalar olması nedeniyle tercih edilmiştir. 1950-1980 döneminde “kentleşme hareketleri kırdan kente göç ve nüfus hareketleri” üzerinden bir yön kazanırken, 1980 sonrası dönemde liberal ekonomik üretim biçimleri ile yeni bir yöne doğru evrilmiştir.

İkinci durumda ise, kolokyum ve kongrelerin her biri kendi dönemi içerisinde belirlenen alt temalar üzerinden analiz edilmiştir. Bu analizde alt temalarla doğrudan ilişkili kavramlar ile politika içerik analizi genişletilmeye ve güçlendirilmeye çalışılmıştır. Özetle bu Çalışma bu etkinliklerin kentleşme hedefleri ve araçlarını keşfetmeyi öngören nitel bir yaklaşımı benimsemektedir. Bu yaklaşımda amaç, ilgili etkinlikleri sorunları gözleme, saptama veya tanımlama ve olaylar arasında ilişki kurma gibi genel geçer ilkelere üzerinden konuyu anlayabilmektir. Böylece dönemlerine göre ele alınan konuların “bilimsel etkinliklerin kentleşme sorunlarını teşhis işlevi” açısından rolü analizin ana ögesi olarak yapılandırılmıştır.

Çalışmanın evrenini 1977-2008 dönemi içinde düzenlenmiş 6 kongreyi içeren toplam 32 kolokyum oluşturmaktadır. Çalışma, kolokyum ve kongre kitaplarının tek tek incelenmesine dayanmakta ve ilgili çalışmalardaki bildiri sayıları ise kolokyum ve kongre programında sunulanlar çerçevesinde analiz edilmektedir.

Türkiye Kentleşmesi Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Türkiye’de 1950’li yıllardan 2000’li yıllara kadar kentleşme, yapılaşmış ve doğal çevreyi korumaya ilişkin geleneksel hedeflere ya hiç ya da çok az dikkat göstererek ilerlemiştir. Türkiye’de sürekli ve dengeli kentsel büyümeye ulaşmanın olasılıklarına ilişkin tartışmalar sürmektedir (Gibson ve Kocabaş, 2007, s.450, 462). Çubuk (2009), bu tartışmalar kapsamında, 1960’lı yıllarda başlayan planlı kalkınma çabaları içinde kentleşme sürecine egemen olmak için üretilmiş kentleşme politikalarından ve bölgesel gelişme politikalarından sonra, kenti doğrudan ilgilendiren *kentsel politikalara* geçilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Cumhuriyet tarihinin ilk yıllarında kentleşme ve kent planlamaya ilişkin yasal ve kurumsal altyapı için Kurtuluş Savaşı sonrası uygulamalar özellikle dikkat çekmektedir. Cumhuriyetin ilanından 1928 yılına kadar olan dönem, Türkiye’de henüz planlama çalışmalarının başlamadığı ve mevzuat olarak 1882 yılından beri yürürlükte olan ve yollar, yangın yerleri ve binalarla ilgili hükümleri kapsayan *Ebniye Kanunu’nun* uygulandığı dönemdir. Kanunun uygulanması; İstanbul’da *Şehremaneti* denilen, bugünkü belediye örgütüne benzer bir örgütçe yapılmaktadır. Dünya ekonomikbunalımından önceki yıllar, Batı ülkelerinde de önemli kent planlama uygulamalarına olanak vermemiştir. Bu dönemdeki gelişmeler, *kent planlaması gereksiniminin belirlediği bir dönem* olarak görülebilir. Türkiye’de Kurtuluş Savaşı’nı izleyen bu dönemde, planlama çalışmaları ile ciddi biçimde ilgilenme olanakları bulunmamıştır. Türkiye’de batılı anlamda *ilk kent planlaması düşüncesi*, 24.05.1928 tarihinde, 1351 sayılı Ankara İmar Müdürlüğü’nün kuruluş ve görevlerini belirleyen Kanunun çıkmasıyla gerçekleşmiştir. Bu Kanun gereğince, Bakanlar Kurulu’nun vereceği işlerle uğraşmak ve İçişleri Bakanlığı’na bağlı olmak üzere *Ankara Kenti İmar Müdürlüğü* kurulmuştur (İmar ve İskân Bakanlığı, 1973, s.14-15).

Türkiye’de ilk kez bir şehircilik ve yerel yönetim mevzuatının oluşmaya başlaması ve kent planlama düşüncesinin gelişerek bunun kurumlarının oluşturulması ise Cumhuriyetin ilanından sonra, özellikle 1930’lu yılların ilk yarısında gerçekleşmiştir. Bu yıllarda arka arkaya çıkan beş yasal düzenleme vardır. 1580 sayılı Belediyeler Kanunu, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. Bu iki temel düzenlemeyi, Yapı ve Yollar Kanunu, Belediye Bankası Kanunu, *mühendislik ve mimarlık mesleğinin görülmesine* ilişkin kanunun çıkması izlemiştir (Tekeli, 2006). 1930 yılında 1580 sayılı Belediyeler Kanunu ile, bütün belediyeler için imar planı yaptırma zorunluluğu konulmuştur.

1933 yılında çıkarılan 2290 sayılı *Belediye Yapı Yollar Kanunu* ise, 1956 yılına kadar olan dönemde kent planlaması çalışmalarını düzenleyen ve yönlendiren bir araç olmuştur (İmar ve İskân Bakanlığı, 1973, s. 15). Aynı yıl içinde (11/06/1933 tarihinde) 2301 sayılı Kanunla kurulan *Belediyeler Bankası*, belediyelere kentsel, sosyal ve teknik altyapı uygulamalarında parasal ve teknik kaynak sağlamakla yükümlendirilmiştir. Daha sonra, Belediyeler Bankası 01/06/1945 gün ve 4759 sayılı Kanun ile "*İller Bankası*"na dönüştürülmüştür. 1946 yılında ise bir konut finansman ve ihtisas bankası olarak 4947 sayılı Kanun ile *Türkiye Emlak Kredi Bankası* kurulmuştur (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009).

1933-1956 yılları arasındaki dönemin önemli bir özelliği, Türkiye'de kent planlaması çalışmalarına yön veren uzmanların yabancı oluşudur. Ankara İmar Müdürlüğü'nde 1939 yılına kadar danışmanlık görevini sürdüren ve Ankara'nın imar planlarını hazırlayan Prof. Jansen ile 1936-1950 yılları arasındaki dönemde İstanbul'un nazım planlarını hazırlayan Fransız Prof. H. Prost önde gelen iki isimdir. Türkiye henüz ihtiyacı olan planları yetiştirememiş ve ülke gerçekleri ile tutarlı planlama teknik ve araçlarını geliştirememiştir (İmar ve İskân Bakanlığı, 1973, s.15).

Türkiye'de kentleşme politikaları ve planlama açısından 1950-1980 dönemini 1950-1960 ve 1960-1980 olmak üzere iki alt dönemde değerlendirmekte yarar vardır. İlhan Tekeli (1998) 1960 yılına kadar olan dönemi "*popülist bir modernite*" projesinin uygulandığı dönem olarak adlandırırken, 1960-1980 dönemini ise "*kurumsal yapının yeniden yapılandırıldığı*" bir dönem olarak nitelendirmektedir.

Gibson ve Kocabaş'ın (2007, s.457) Danielson ve Keleş'ten (1985) aktardıkları çerçevesinde 1950'li yıllara ilişkin şöyle bir değerlendirme yapmak mümkündür: 1950'den sonra, bir ulusal otoyol programı dahil olmak üzere, kalkınma sürecinin finansmanı büyük ölçüde dış yardıma dayanmaktadır. Makineleşme, otoyol yapımı ve büyük kentlerdeki endüstriyel gelişme, köyden kente göçü özendirmiştir. Hızlanan kentleşme ve göç çağdaşlaşmanın ve ekonomik kalkınmanın temel bir koşulu olarak, politikacılar ve devlet yetkilileri tarafından baş tacı edilmiştir. Buna karşın, belli başlı kentlerin hızla genişlemesi, su, elektrik, kanalizasyon sistemleri gibi kentsel sistemlere yönelik gittikçe artan taleplerle birlikte, trafik sorunlarını ve ulaşım yatırımlarının gerekliliğini de birlikte getirmiştir. Kooperatifler aracılığıyla sosyal konut sağlanması bu hıza yetişememiş ve yasa dışı gecekondu yapılaşması, tarihsel alanlarda gittikçe artan yoğunlukların yanı sıra, büyük kentlerde

yoksullar için yeni konutların ana kaynağı haline gelmiştir (Gibson ve Kocabaş, 2007, s.457; Keleş, 1990).

İkinci Dünya Savaşı sona erinceye değin, Türkiye’de devletin bilinçli bir kentleşme politikasına sahip olduğu da görülmez. Çünkü kentleşmeye ilişkin sorunlar ile gecekondular gibi bir sorunun kamuoyuna mal oluşu, 1940’ların sonlarına doğrudur. O tarihe kadar atılan başlıca adımlar, Ankara’nın başkent olmasını izleyen planlama girişimleriyle, kentlerin güzelliğini, temizliğini, düzenli imarını sağlamaya yönelik yerel yönetim mevzuatından ibarettir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, bir dizi gecekondularıyla, 1957’de çıkarılan 6785 sayılı İmar Kanunu’nun ortak amaçları, kentleşmenin doğurduğu sonuçlara çözüm bulabilmektir. İmar Kanunu’nun çıkarılmasından kısa bir süre sonra, 1958 yılında kurulan *İmar ve İskan Bakanlığı*, ilk kez, nüfusun yurt çapında dağılmasında ve kentleşmeye ilişkin genel politikaların saptanmasında görevler yüklenen bir merkez kuruluşudur. Bakanlık, kentleşme politikasının hem saptanmasında ve hem de uygulanmasında yatırımcı, araştırmacı, düzenleyici ve yol gösterici görevler yüklenmiştir (Keleş, 1982, s.72-73). Burada İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra genel olarak gelişmiş ülkelerde uygulanan Keynesyen politikaların sonucunda devletlerin konut sorununa müdahale etmesinin özelde Türkiye’deki kentleşme politikalarını etkilediği söylenebilir (Beyazıt ve Yarım, 2020, s. 3612).

Dolayısıyla 1960’lı yıllarda başlayan planlı kalkınma çabaları kentsel politik yükümlülükler açısından yeni hedefler ortaya koymuştur. Genelinde planlama ve özelinde ise kentsel planlama, artık ulusal kalkınma stratejisinin önemli araçlarından birisi olarak kabul edilmiştir. Devlet Planlama Teşkilatı’nın kurulması (30 Eylül 1960), beş yıllık Kalkınma Planlarının yürürlüğe girmesi ve ODTÜ’de Mimarlık Fakültesi’ne bağlı Şehir ve Bölge Planlama eğitiminin başlamış olması 1960’lı yılların en önemli gelişmelerindedir. Kentleşme hareketlerini etkileyecek veya yönlendirecek politikaların belirlenmesi artık beş yıllık kalkınma planları üzerinden de belirlenmeye başlanmıştır.

Hızlı kentleşme sorunlarının iyice hissedilmeye başlandığı 1960’lı yıllar, Türkiye’de aynı zamanda, *kent planlamasının bir meslek olarak kurumsallaşması ihtiyacının daha fazla ertelenemeyeceğinin anlaşıldığı yıllardır*. Kent planlamasının ayrı bir uzmanlık alanı olduğu düşüncesinin güçlenmesi 1960’ta İmar ve İskan Bakanlığı tarafından çıkarılan bir talimatnamede ifadesini bulmuştur. 6785 sayılı Kanununun 14. Maddesine göre çıkarılan bu Talimatnamenin “İmar Planı işlerinde yetki sınırları” ile ilgili maddesi kapsamında, “şehir ve bölge planlaması konularında eğitim veren üniversite ve yüksekokullarda

öğrenimlerini tamamlayarak şehir plancısı, bölge plancısı ve benzeri unvanları almaya hak kazananlar imar planları ve yol istikamet planlarını almaya yetkilidirler” hükmü getirilerek (Kubin, 1997, s.119), kent planları ile bölge planlarına ilk kez yasal olarak mesleki yetkiler tanınmıştır (Özer ve Akay, 1982, s. 466). Aynı yıllarda, batı ülkelerinde kent planlamasında temel yaklaşım olarak öne çıkan modernist planlama anlayışının ürünü *kapsamlı-akılcı planlama kavramı* Türkiye’de de benimsenmiştir.

Planlamayı imar planlamasının dar kapsamından çıkarıp fiziksel, toplumsal ve ekonomik verilerin bir arada değerlendirilerek kentin bileceğini varsayan ve bütününe hâkim olmayı amaçlayan bu yaklaşımla yeni kurumsal düzenlemeler yapılmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı’nın kurulması, İstanbul (1966), İzmir (1968) ve Ankara (1969) Nazım Plan Bürolarının kurulması bu yaklaşımın hayata geçirilmesine yönelik girişimlerdir (Kubin, 1997, s.119). 1969 yılında TMMOB Yönetim Kurulu Kararı ile TMMOB’a bağlı Şehir Planlama Mimar ve Mühendisleri Odası’nın (ŞPMMO) kurulması ise, kent planlama mesleğinin kurumlaşması sürecindeki çok önemli bir gelişmedir.

1950’den beri devam eden kentlerdeki aşırı nüfus birikimine karşılık yetersiz istihdam olanakları ile gelir düşüklüğünün neden olduğu konut açığı ve gecekondulaşma olgusu 1970’li yıllarda da önemini korumuştur. 1970 yılında Türkiye’deki toplam gecekonduların %72,3’ü 4 büyük kentte (İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana) toplanmış olup, bu kentlerdeki gecekonduların toplam sayısının 430 bini aştığı görülmektedir (DPT, 1973, s.851). 1965 tarihinde çıkarılan ve *yap-satçılığa* olanak tanıyan Kat Mülkiyeti Kanunu, 1966 yılında çıkarılan ve 1948 yılından beri varolan “gecekonduların veya gecekondulaşmanın” yasal zemine oturmasını kolaylaştıran 775 sayılı *Gecekondular Kanunu*, 1969 yılında çıkarılan *Kooperatifler Kanunu*, *Arsa Ofisi Kanunu* ve *İmar ve İskan Bakanlığı’na bağlı olarak kurulan Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü*, konut krediler ve kurum konutu yapımına ilişkin düzenlemeler (SSK, Bağ-Kur’un konut kredi yardımı gibi), vergi indirimleri *konut sorunu* tam olarak çözemediği gibi, özellikle 1980’den sonra konutun önemli bir rant aracı olmasının önüne de geçememiştir (Özcan, 2007, s.344).

1970’li yıllar Türkiye’de siyasal gelişmelere koşut olarak, yerel yönetimlerde yeni arayışların ortaya çıktığı yıllardır. 1970’li yılların ikinci yarısında, bazı belediyelerin kentsel gelişmeyi yönlendirmeye ve düşük gelir gruplarının konut gereksinimini karşılamaya yönelik öncü girişimleri ile *kooperatif üst birlikleri* kurulmuştur. Bunlar arasında Ankara Batıkent ve İzmit Yeni Yerleşmeler Projesi öne çıkan girişimlerdir. Böylece ilk büyük toplu konut

projeleri merkezi yönetimden önce belediyelerce başlatılmıştır (Kubin, 1997, s.120).

1972 yılında İmar Mevzuatı ve örgütlenmesinde iki önemli gelişme görülmüştür: Birincisi 7/4375 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile *Bakanlıklararası İmar Koordinasyon Kurulu'nun* kuruluşudur. Kurul İmar ve İskân Bakanının başkanlığında; İçişleri, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Ulaştırma, Sanayi ve Teknoloji, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Turizm ve Tanıtma Bakanlarından oluşturulmuştur. Böyle bir örgütlenme *ile kent planlama konularının disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınması gerektiği kabul edilmiştir*. İkinci önemli gelişme ise, 1605 sayılı Kanun ile 6785 sayılı İmar Kanunu'na getirilen değişikliklerdir. Yeni düzenleme ile *kıyı yağması olgusuna karşı yasal önlemler getirilmiş* ve imar düzenlemelerinin denetim sınırı belediye ve mücavir alan sınırlarını aşarak iller düzeyine yükseltilmiştir. Böylece Valiliklere de il sınırları içinde imar düzenlemeleri ile ilgili yeni denetim yetkileri verilmiştir (Özer ve Akay, 1982, s.467).

Ayrıca 1970'lerde Dünya'da başlayan çevre hareketine koşut olarak çevre sorunları Türkiye'nin de kentsel politik gündeminde yer edinmeye başlamıştır. 1978'de *Başbakanlık Çevre Örgütü'nün* kurulması ile Türkiye'nin çağdaş anlamda ilk çevre hareketi de başlamıştır. 1983 yılında *Çevre Kanunu* çıkarılmış ve 1981 Anayasası'nda 56. madde başta olmak üzere çeşitli maddelerde çevre ile ilgili hükümlere yer verilmiştir. Kalkınma planları açısından ise ilk defa Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda çevre konusunun ele alındığı görülmüştür. 1991 yılında ise Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Çevre Bakanlığı'na dönüşmüştür.

1970'li yıllar, kentsel sorunların temelde bir yönetim sorunu olarak ele alındığı, yönetimin sorunların kentsel yapı üzerindeki etkisini azaltarak kentsel sistemin sürekliliğini sağlamada bir araç olarak kabul edildiği ve planlılara kent yöneticileri rolünün verildiği bir dönem olmuştur. Böylece geniş kapsamlı bir planlama yaklaşımı ile planlancının kentin tüm mekansal ve toplumsal sorunlarını çözebilecek yetiye sahip olabileceği ve geleceği doğru tahmin ederek sorunları önleyebileceği görüşü dayanak alınmıştır. 1980'lere kadar süren bu dönemde, modernite ve ulus devlete güven ile kent planlama, ekonomik kalkınma ve sosyal ilerlemenin sağlanması için istenen ve gerekli görülen bir araç olarak kabul edilmiştir. 1980'li yıllar ise, planlamanın piyasanın serbestleşmesi yararına marjinalleştiği bir dönem olmuş, sosyo-ekonomik yapıyı veri olarak almak yerine planlama eyleminin merkeziye yerleştirmek düşüncesi egemenlik kazanmıştır (Healey ve Shaw, 1993, s.8; Albrechts, 1991, s.123).

1980'li yıllar ve sonrasında Türkiye ekonomisinin liberalleşme siyasaları kentleşme politikaları ve planlama sistemi üzerinde yıkıcı etkiler yaratmıştır. Turgut Özal'ın yeni sağ siyasaları ile gündeme gelen "yerel özerklik" tartışma ve uygulamalarının liberalleşme dönemindeki sonuçları *imar planlamasına* yansımıştır. Ayrıca Türkiye'nin 1990'lı yıllardan sonra çok yoğun biçimde karşı karşıya kaldığı iktisadi serbestleşme ve özelleştirme programı kentsel ve bölgesel gelişme sorunlarını daha da derinleştirmiştir. 1980'lerin başından beri oluşan siyasal koşullarla, ülkede üniter devlet ve merkezi yönetim anlayışının sürdürülüyor olmasına karşın, planlamada – planlamanın kamu yönetimi sisteminden bağımsız bir süreçmiş gibi algılanarak- yerleştirilmesi çabaları gündeme gelmiştir. 1980'lerde Türkiye imar hareketindeki en büyük değişiklik, 1985 yılında yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Kanunu ile plan yapma, yaptırma, onaylama, uygulama ve gerekirse planda tadilat yapma yetkisinin belediye meclisine verilmesidir.

1996 yılında Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası yeniden düzenlenmiş ve "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik" 1998 yılından itibaren uygulamaya geçirilmiştir. 17 Ağustos 1999 depreminden sonra ise, afet risklerinin azaltılmasının geleneksel planlama yöntemleri ile yapılmasının yerine 'afet duyarlı planlama' kavramı tartışmalara dahil edilmiştir (Koçbay ve Alan, 2009, s.418).

2000'li yıllar Türkiye kentleşmesi de –yukarıdaki paragraflarda verilen genel değerlendirmeler çerçevesinde- toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel bağlamda neoliberal politikalarından beslenen değerler ve bu değerlere dayanan yeni kentleşme biçimleri üzerine inşa edilmiş uygulamalara tanıklık etmektedir. Bu süreç, toplumsal yararı gözeten ve bizzat devlet müdahalesini içeren "planlama" aracını da yeniden üretmekte ve dönüştürmektedir. Böylece, kentleşmeyi yönlendiren politik bir araç olarak planlama, toplumsal ve ekonomik çıkarların büyük oranda çeliştiği bir üretim tarzı üzerinden rasyonel çözümler üretmeye çalışmaktadır. Bu noktada planlama, farklı toplumsal çıkarlar ile kentsel işlevleri bir bütün olarak ele alıp toplumsal yararı en çoklamaktan ziyade, kentlerdeki zengin grupların veya sınıfların çıkarlarını gözeten teknik bir işleyişe doğru evrilmektedir. Ekonomik ve toplumsal koşullardaki ani değişimler kentsel mekânların yeniden üretim biçimlerini doğrudan etkilemektedir. Bu noktada H. Lefebvre'nin (1991) kentsel mekânı, "bir toplumsal üretim" olarak kavramsallaştırması düşüncesi ve bu nedenle de ideolojiden ve politikadan ayrı yorumlanmaması gerektiği savunusu haklılığını korumaktadır.

Planlama geçmişi ve kentleşme deneyimleri açısından değerlendirildiğinde, Türkiye’yi başarılı bir ülke kategorisine yerleştirmek oldukça güçtür. Bu gerçeğin temelinde yasal açmazlar, etkin olamayan yönetim ve yetersiz denetimin yanı sıra, genelde planlama politikaları, özelde ise sürekli, sürdürülebilir ve akılcı konut politikalarının benimsenmemiş olması yatmaktadır (Özgen, 2008).

Türkiye’deki kentsel nüfus artışı ve kentlerin dönüşümü olgusu sağlıklı yeni kentsel araçların geliştirilmesini ve çağdaş kentsel politikaların üretilmesini zorunlu kılmaktadır. 1950 yılında %24,8 olan kentsel nüfus, 2000 yılında %64,7 ve 2005 yılında yaklaşık üç kat bir artışla % 67,3 olmuştur (TÜİK, 2020). Güncel olarak ise 84 milyon olan ülkemiz nüfusunun %93,2’si kentlerde yaşamaktadır (TÜİK, 2022).

2000’li yıllarda kenti ve kentleşmeyi yalnızca bu nüfus yoğunluğu ile açıklayamayız. Kentleşme hareketleri bundan çok daha fazlasını ifade etmekte ve önemli küresel sorunların da bileşkesinde yer almaktadır. Şöyle ki kentleşme süreci günümüzde piyasa ekonomisinin fırsatçı ve rekabete dayalı iktisadi anlayışı içerisinde ve siyasi iradenin planlama ahlakına teslim edilmiş sorunlar yumağına karşı savaşımla vermektedir. Bu durum, doğal olarak kendiliğinden toplumsal adalet eksenli çevre sorunları, kaynaklara erişim sorunları, ranta dayanan bir kentsel kurgu, ayrıştırma ve ötekileştirme, yoksulluklarda derinleşme, suç, şiddet vb sorunları ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunların çözümü ne yazık ki kısa ve orta vadede liberal kentleşme dinamikleri içerisinde başarılı biçimde sağlanacak gibi görünmemektedir.

Türkiye’nin kentleşme politikaları konusunda, 1963–2022 arası 59 yıllık dönem için hazırlanmış kalkınma planlarında ve raporlarda, kamu politikaları oluşturmaya yönelik öneriler geliştirilmiştir. Ancak tüm bu politika önerileri şu ana kadar ülkenin kentleşme sorunlarını etkili çözümler üretebilmiş değildir. Bu bağlamda 2000’li yıllar Türkiye kentleşmesine bütüncül bakmak ve yalnızca kamu politikası belgelerinde üretilenlerle sınırlı kalmadan toplumsal taleplere cevap veren kentleşme biçimlerini uygulamaya geçirmek gerekmektedir. Kolektif bir tartışma zemini olarak tanımladığımız ve aşağıdaki başlıklarda tartışılan şehircilik kolokyumları ve kongreleri bu anlamda yararlanabilecek önemli bir araçtır ve resmi kentsel politikaların geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Türkiye’de Şehircilik Kolokyumları ve Kongreleri

Tarihsel Arka Plan

8 Kasım, 1949 yılından beri Dünya Şehircilik Günü olarak kutlanmaktadır. 8 Kasım 1949 tarihinde “Dünya Şehircilik Günü” fikrini ortaya atan

Arjantinli Prof. Carlos Maria della Paolera, 8 Kasım'ı, dünyaya bir çağrı niteliği taşıyan ve bölge, metropol, şehir ve kırsal sorunlarını ulusal düzeyde hatırlama, gündeme getirme günü olarak önermiştir.

Bu Gün kapsamında ulusal toplantılar, konferanslar, seminerler, sergiler düzenlenmekte ve her yıl üye ülkelerden birisi merkez seçilerek, o ülkede uluslararası toplantılar yapılmaktadır. Bu Gün'ün amblemi mavi, sarı ve yeşil renklerden oluşmaktadır. Corbusier'in fikri olan ve insanlara yaşama, çalışma gücü veren bu renkler sırasıyla "Hava, Güneş ve Yeşili" temsil etmektedir (Aru, 1989, s.17).

APA (2022) Dünya Şehircilik Gününün amacını şu üç maddede özetlemektedir: (1) Dünyadaki kentsel ve bölgesel planlama sürecinin amaçlarına ve hedeflerine dikkat çekmek, (2) Küresel insan yerleşimleri ve çevre kalitesi için planlamanın değerli katkılarını ve önemini vurgulamak, (3) Kentsel ve bölgesel planlamanın amaçları ve önemi konusunda yalnızca meslek insanları içinde değil, aynı zamanda halk arasında da dünya çapında bir bilinçlenme yaratmak.

Dünya Şehircilik Günü etkinlikleri kapsamında Türkiye'de de her yıl Kasım ayında *Şehircilik Kolokyumları* ve beş yıl aralıklarla ise *Şehircilik Kongreleri* düzenlenmektedir. Kongreler her beş yılda bir kolokyum ile kesişmektedir.

Bu etkinliklerin düzenlenmesinde Türkiye'de yürütülen Şehircilik Kürsüsü faaliyetlerinin öncü rolü vardır. 1975 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (Mimar Sinan Üniversitesi-Mimarlık Fakültesi) Şehircilik Kürsüsü'nde Prof. Dr. Mehmet Çubuk'un geliştirerek hazırlamış olduğu Şehircilik Araştırma Enstitüsü kurulmuş ve bu Enstitü bünyesinde ise *Dünya Şehircilik Günü Türkiye Daimi Komitesi* çalışma düzeni oluşturulmuştur. Bu Komitede Prof. K. Ahmet Aru başkan, Prof. M. Ali Handan ikinci başkan ve Prof. Dr. Mehmet Çubuk ise yürütmeden sorumlu genel sekreter olarak görev almışlardır (Çubuk, 1987, s.39). Prof. Dr. K. Ahmet Aru (1989, s.17), Türkiye 11. Şehircilik Kolokyumunda yapmış olduğu konuşmada, kendisine 1964 yılında İsviçreli şehircilik profesörü Sautari tarafından Arjantinli Prof. Paolera'nın mesajının getirildiğini ve kendisinin Dünya Şehircilik Günü Türkiye Daimi Komite Başkanlığını üstlenmesini istediğini belirtmiş ve bu tarihten itibaren dünya kutlama gününe Türkiye'nin resmen katıldığını belirtmiştir. Böylece 8 Kasım, Türkiye'de 1977 yılından bu yana önemli şehircilik sorunlarının tartışma ortamına getirildiği "Gün" olarak kutlanmaktadır.

8 Kasım 1977 tarihinde *ESKİ TÜRK KENTLERİ* üzerine düzenlenen seminer, Türkiye'de Dünya Şehircilik Günü etkinliklerinin *ilk örneğidir*. Sonraki yıllarda tematik bir bütünlük içinde birbirini izleyen kolokyum ve kongreler-

de ülkenin şehircilikle ilgili ana ve genel konuları ele alınmıştır (Çubuk, 1991, s.1). Böylece ilk başladığı tarihten 2009 yılına kadar toplam 32 kolokyum ve 6 kongre düzenlenmiştir. 2009 yılı ve sonrasında ise düzenlenen 14 kolokyum bulunmaktadır. 6-8 Kasım 2022 tarihinde Eskişehir’de düzenlenecek olan 46. Kolokyum olup, bu toplantı “toplumda ve mekânda adalet” ana temasını tartışmaya açmaktadır. 2009 ve sonrası kolokyumlar –ayrıntılı yeni bir araştırmayı gerektirdiğinden- bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

Şehircilik Toplantıları, 1995 yılına kadar Mimar Sinan Üniversitesi (MSÜ) Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü içinde yer alan şu üç bilimsel disiplin grubu tarafından her yıl belirlenen tarihlerde düzenlenmiştir: Kentsel Planlama Disiplin Grubu, Kentsel Tasarım Disiplin Grubu ve Kentsel Koruma ve Yenileme Disiplin Grubu. Kentsel Planlama Disiplin Grubu, 1977 yılından itibaren 22 yıl *Dünya Şehircilik Günü Kolokyumlarını*, Kentsel Tasarım Disiplin Grubu 9 yıl *Kentsel Tasarım Sempozyumlarını*, Kentsel Koruma ve Yenileme Disiplin Grubu da 6 yıl *Kentsel Koruma, Yenileme ve Uygulamalar Kolokyumlarını* düzenlemiştir (Türkiye 4. Şehircilik Kongresi, 1998). MSÜ Mimarlık Fakültesi, 1996 yılında Şehir Plancıları Odası ile ortaklaşa düzenlediği *Türkiye 4. Şehircilik Kongresi’nde’* ise sorumluluğu Şehir Plancıları Odası’na devretmiştir. Böylece 21. *Şehircilik Kolokyumunu ve sonrasındaki toplantıların ana düzenleyicisi Şehir Plancıları Odası (ŞPO)* olmuştur. ŞPO, her yıl üniversitelerin iş birliği ve desteği ile kolokyum çalışmalarını sürdürmektedir.

Tartışılan Temalar Açısından Dünya Şehircilik Günü Toplantıları (1977-2008)

Türkiye kentleşmesi açısından önemli bir tartışma ortamı sunan bu Toplantılar, 1977 yılından 2008 yılına kadar -5 yılda bir yapılan Şehircilik Kongreleri esas alınarak- dört dönemlik bir sınıflandırma üzerinden değerlendirilebilir: ‘1977-1981’ ilk dönemi, ‘1982-1989’ ikinci dönemi, ‘1990-1999’ üçüncü dönemi, ‘2000-2008’ ise dördüncü dönemi oluşturmaktadır.

İlk kongre dönemi (1977-1981)

Bu dönemde 5 toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılarda ülke bütününden, metropoliten alan ve kırsal alanlara kadar her ölçekte tanımlayıcı ve belirleyici çalışmalar ve tartışmalar yapılmıştır.

Eski Türk Kentleri Semineri konulu *ilk toplantı* (8 Kasım 1977, İstanbul), Dünya’da 28. Yılı kutlanan Dünya Şehircilik Günü’nün Türkiye’deki ilk kutlama deneyimidir. Bu Seminer, konferanslar dizisinden oluşmaktadır. Konferans sunuşlar ile Anadolu’da kentlerin nasıl kurulduğu, Anadolu’ya akan

Türklerin burada nasıl bir düzen oluşturdukları tarihsel süreç içerisinde değerlendirilmiştir (Eski Türk Kentleri, 1977).

Türkiye’de Metropoliten Alan Planlama Deneyim ve Sorunları Kolokyumu (6-8 Kasım 1978, İstanbul) başlıklı **ikinci toplantı**, üç temel amaçtan yola çıkılarak düzenlenmiştir: *İlk amaç*, Türkiye koşulları içinde metropoliten alan planlama deneyimlerinin eleştirel bir analizini yapmayı öngörmektedir. Konuya ilişkin bir sistem ve yöntem uygulaması elde etmek *ikinci amacı*, bu konudaki sorunları belirlemek ise *üçüncü amacı* oluşturmaktadır. Kolokyumda, Türkiye’deki uygulama ve çalışmalar; planlama kademeleri, idari yapı, planlama-uygulama bütünlüğü alt başlıklarında konu edilmiş, bunlara ait sorunlar, dar boğazlar belirlenmiş, tartışılmış, uygulamaya dönük çözüm önerileri geliştirilmiştir (ŞPO, 2009; Çubuk, 1985a, s.10). Toplantıda dikkat çekilen en önemli sorunlardan birisi, metropoliten alan planlarının yerinin bir ülkesel planlama sistemi içinde belirlenmemiş olması sorunudur.

Kolokyum süresi içerisinde ana konu; açılış konuşmaları, 4 ortak oturumda sunulan bildiriler ve panel tartışmaları ve sonuçları ile geliştirilmiş, 3 adet konunun tanıtılması amacıyla konuşma yapılmış, kolokyum ortak toplantısına 13 adet bildiri sunulmuştur.

Türkiye’de Kentleşme Süreci ve Kırsal Alan Sorunları Kolokyumu (6-8 Kasım 1979, İstanbul) başlıklı **üçüncü toplantının** temel çıkış noktası kentsel alanlar için olduğu gibi kırsal alanlar için de bir planlama yönteminin geliştirilmesi gerekliliğidir. Bu bağlamda Kolokyum, ülke genelinde kırsal alanlar ve planlamasıyla ilgili görüş geliştirilmesi, kamu politika ve uygulamalarının sergilenerek tartışılmasını hedeflemiştir (Çubuk, 1985b). Kolokyum ana konusu; açılış konuşmaları, 4 ortak oturumda sunulan bildiriler ve panel tartışmaları ve sonuçları ile geliştirilmiş, kolokyum ortak toplantısına 11 adet bildiri sunulmuştur. Kolokyumda özellikle ülke mekânını ve kırsal alan planlamasını tümüyle ele alan bir planlama yaklaşımının geliştirilemediğine ve bu kapsamda bir *kırsal kalkınma politikasızlığının* varlığına dikkat çekilmiştir.

Ülke Ölçeğinde Planlama ve Düzenleme Sorunları Kolokyumu (29-30 Aralık 1980, İstanbul) bu dönemin **dördüncü toplantısıdır**. Kalkınmayı mekânla ilişkilendirerek, ülkesel kalkınmanın bir mekân organizasyonu içinde yaratılmasını sağlamak ve bir zorunluluk haline gelmiş olan *Türk Şehircilik Kanununun* oluşturulmasına yardımcı olmak Kolokyumun birincil hedefidir (Çubuk, 1981, s.3). Kolokyum süresi içerisinde ana konu; açılış konuşmaları, 2 ayrı oturumda sunulan bildiriler ve panel tartışmaları ve sonuçları ile geliştirilmiş, konunun tanıtılması amacıyla 3 adet konuşma yapılmış ve kolokyum ortak toplantısına 9 adet bildiri sunulmuştur.

Beşinci toplantı, Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi’ni (6-7-8 Kasım 1981, Ankara) içermektedir. Kongre, Atatürk’ün 100. Doğum Yılında *Atatürk Yılı* faaliyeti olarak kabul edilmiştir.

Bu ilk Kongrede belli bir tema söz konusu olmaksızın Türkiye’de eğitim kurumları, araştırma kurumları ve uygulayıcı birimlerdeki şehircilikle ilgili birikimlerin bildiriler biçiminde yazılı bir saptaması yapılmıştır (Çubuk, 1991, s.12). İlk kongrede sunulan toplam 54 (elli dört) bildiri incelendiğinde, Türkiye kentleşmesine ilişkin konuların farklı boyutlarıyla tartışıldığı görülmektedir. *Türkiye kentlerinin yapısı ve tarihi, konut sorunu, kent içi ulaşım, imar planı uygulamaları, planlama hukuku ve yerel yönetimler, tarihsel çevre koruması, çevre ve kıyı kullanımı* ve benzeri konular Kongre bildirilerinde tartışılmıştır.

Tablo 1. İlk Kongre Dönemi (1977-1981)

Tarih	Kolokyum ve Kongre	Ana Tema
1977	DŞG 1: Eski Türk Kentleri Semineri, İstanbul	Anadolu’da kentlerin oluşumu ve Türklerin oluşturdukları yerleşimler
1978	DŞG 2: Türkiye’de Metropolitan Alan Planlama Deneyim ve Sorunları Kolokyumu, İstanbul	Metropolitan alan planlama deneyimleri ve sorunlar <ul style="list-style-type: none">• Kuramsal açıdan,• Yasal, iktisadi, idari ve örgütlenme boyutları açısından konular ele alınmıştır.
1979	DŞG 3: Türkiye’de Kentleşme Süreci ve Kırsal Alan Sorunları Kolokyumu, İstanbul	Kentsel planlama-kırsal alan ilişkisi, Kırsal kalkınma politikasızlığına vurgu
1980	DŞG 4: Ülke Ölçeğinde Planlama ve Düzenleme Sorunları Kolokyumu, İstanbul	Ülke kalkınmasına mekân organizasyonu üzerinden bakmayı öngören bir yaklaşım, Kalkınma-Mekân ilişkisi, Türk Şehircilik Kanunu’nun oluşturulmasına ihtiyacın gündeme getirilmesi
1981	<i>DŞG 5/ Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi, Ankara</i> Türkiye kentleşmesine bütüncül yaklaşım söz konusudur. Ana tema belirlenmemiş.	Diğer temalar Türkiye kentlerinin yapısı ve tarihi, Konut sorunu, Kent içi ulaşım, İmar planı uygulamaları, Planlama hukuku ve yerel yönetimler, Tarihsel çevre koruması, Çevre ve kıyı kullanımı

İkinci kongre dönemi (1982-1989)

Bu dönemde 8 adet şehircilik toplantısı düzenlenmiştir. Türkiye’de kentleşme ve planlama konusunda kuramsal ve uygulamaya ilişkin sorunların tartışılması yaklaşımı (ve amacı) bu dönemde de zengin bir içerikle sürdürülmüştür. Bu dönem; Türkiye’de 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. ve 13. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumlarını kapsamaktadır.

*Türkiye’de Yerleşme ve Konut Sorunları Kolokyumu (6-7-8 Kasım 1982, İzmir), Dünya Şehircilik Günü kutlamalarının Türkiye’deki **altıncı toplantısı**dır. Bu toplantı; yerleşme, konut ve planlama sorunları, Toplu Konut Kanununun getirdikleri üzerine tartışmaları ve değerlendirmeleri içermektedir. Böylece 6. Kolokyum, Türkiye’deki yerleşme, planlama ve konut sorunlarına yönelik yeniden düzenleme çalışmalarına ışık tutma amacı taşımaktadır. Kolokyum süresi içerisinde ana konu; açılış konuşmaları, 4 ortak oturumda sunulan bildiriler ve panel tartışmaları ve sonuçları ile geliştirilmiş, 5 adet konunun tanıtılması ve tamamlanması amacıyla konuşma yapılmış, kolokyum ortak toplantısına 18 adet bildiri sunulmuştur.*

***Yedinci toplantı**, *Ülkesel Kıyıların Korunması, Planlanması ve Düzenlenmesi Sorunları Kolokyumu*’dur (6-7-8 Aralık 1983, Trabzon). Kolokyum, 6 Kasım 1983 Genel Seçimi nedeniyle bir aylık gecikme ile Karadeniz Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü’nün ev sahipliğinde Trabzon’da, Panel çalışması ile de Rize’de kutlanmıştır. Bu Kolokyumun genel amacı, “kıyılarla ilgili yürürlükteki düzenlemelerin, özellikle İmar Kanunu’nun, uygulamadan elde edilen deneyimlerin ışığında değerlendirilmesini ve kırsal kentleşme politikası yaratılmasını sağlamak, bu kapsamda yeni yasal ve örgütsel düzenlemelere yol gösterici tartışma ortamı oluşturmak ve konuyla ilgili Bakanlıkları, üniversiteleri, kamu kuruluşlarını ve yerel yönetimleri bir araya getirerek bilgi değişimi için olanak yaratmak” olarak belirlenmiştir (Aydemir ve Erkonak, 1983). Kolokyum açılış konuşmaları, sunulan 14 bildiri ve panel tartışmalarından oluşmaktadır.*

Sanayi Yer Seçimi, Turizm Yerleşmeleri ve Tarım Topraklarının Ülkesel Arazi Kullanımı İçinde Değerlendirilmesi (1-2-3 Kasım 1984, Adana) başlıklı **sekizinci toplantı**, önceki 7 Kolokyumdan farklı olarak ilk kez bir Şehir ve Bölge Planlama disiplini dışında bir disiplin (Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı) tarafından düzenlenmiştir. Kolokyum; açılış konuşmaları, bildirilerin sunulduğu oturumlar, panel tartışmaları ve sonuçlarından oluşmaktadır. Kolokyuma sunulan 5 adet açılış konuşmasının ardından toplam 27 bildiri sunulmuştur (Altan ve Önsoy, 1985). Bildirilerde genel olarak “kentleşme ve toprak politikaları, sanayileşme-kentleşme ilişkisi, kentleşmenin kırsal alana etkisi, Türkiye’nin tarım politikası ve sorunları, planlama-arazi kullanımı ilişkisi, ülkesel ölçekte turizm planlaması, sanayi-turizm ve kentsel gelişme karşısında tarım topraklarının korunması” gibi konular farklı boyutlar ve yaklaşımlar açısından değerlendirilmiştir.

***Dokuzuncu toplantı**; *Kentleşme-Sanayileşme Etkileşimi: Bir Sanayi Kentinin Planlama ve Uygulama Sorunları, Eskişehir Örneği (6-7-8 Kasım 1985, Eskişehir)**

konusu üzerinedir. Kolokyumun amacı, kentleşme-sanayileşme etkileşimini tartışmak ve Eskişehir kenti örneği üzerinden Türkiye kentleri için öneriler geliştirmektedir. Kolokyum süresi içerisinde ana konu; açılış konuşmaları, 7 ortak oturumda sunulan bildiriler ve panel tartışmaları ve sonuçları ile geliştirilmiş, 7 adet konunun tanıtılması ve tamamlanması amacıyla konuşma yapılmış, kolokyum ortak toplantısına 23 adet bildiri sunulmuştur.

Onuncu toplantı *Türkiye'de İmar Hareketlerinde Yeni Dönem (6-7-8 Kasım 1986, İstanbul)* konusu altında **Türkiye İkinci Şehircilik Kongresi'**ni temsil etmektedir. Kongrenin ana teması, o dönemde yapılmış olan şehircilik ve planlama ile ilgili ve esasta 3194 sayılı İmar Kanunu ve bazı diğer kanunlardan kaynaklanan yeni imar faaliyetleriyle ilgilidir. Kongre ana teması, üç ayrı konuda düzenlenmiş olan şu seminerlerle işlenmiştir: *Seminer-1: Metropoliten kentlerde imar hareketleri*, *Seminer-2: Diğer kentlerde imar hareketleri*, *Seminer-3: Belediye sınırları ve mücavir alan dışındaki imar hareketleri*. Kongre; açılış konuşmaları, giriş bildirileri, üç ayrı seminer oturumlarında sunulan bildiriler ve seminer sonuçlarının tartışılması ve değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Kongre temasına ilişkin toplam 23 bildiri sunulmuştur.

On birinci toplantı *Tarihi Kentlerde Planlama/Düzenleme Sorunları Kolokyumu'*nu (6-8 Kasım 1987, Edirne) temsil etmektedir. Kolokyum planlama ve düzenleme sorunları açısından tarihi kentleri tartışmayı hedeflemiştir. Kolokyum süresi içerisinde ana konu; açılış konuşmaları, 7 ortak oturumda sunulan bildiriler ve panel tartışmaları ve sonuçları ile geliştirilmiş, 6 adet konunun tanıtılması amacıyla konuşma yapılmış, kolokyum ortak toplantısına 21 adet bildiri sunulmuştur. *Panel tartışmalarında*, tarihi kentlerin kimliği ve kişiliği Edirne kenti örneği üzerinden değerlendirilmiştir. Kolokyum sonucunda tarihi kent, kentsel gelişme ve planlama ve koruma üzerine gözlem ve saptamalarda bulunulmuş ve sorunlara yönelik öneriler getirilmiştir.

On ikinci toplantı *Şehircilik, Hukuk ve Yönetim İlişkileri (16-18 Kasım 1988, Ankara)* ana temalıdır. Bu Kolokyumun amacı, "imar olgusunda sürekli etkileşim içinde olan 'şehircilik-hukuk-yönetim' ilişkisinin bütünleşmemesinden doğan sorunları tartışmak" olarak belirlenmiştir. Böylece, Türkiye'deki imar olgusunda karşı karşıya gelen planlama, yasa ve yönetimin bu karşıtlıktan nasıl kurtulacağı, karşıtlığın güç birliğine nasıl dönüştürüleceği sorusunun yanıtları Kolokyumun beklentisini oluşturmuştur (Tankut, 1990, s.5). Kolokyum; 3 açılış konuşması, bildirilerin sunulduğu 9 oturum ve panel tartışmalarından oluşmaktadır. Panel tartışmaları hariç, Kolokyum'a toplam 37 (otuz yedi) bilimsel bildiri sunulmuştur. Kolokyum süresince, imar hukukunun gelişmesi, yönetsel ve adli yargı kuruluşlarınca yapılan katkılar, anayasal

yargının şehircilikteki rolü, imar afları ve kamulaştırma konuları Türkiye'nin en yetkin hukuk bilginleri ve yönetim bilimi uzmanlarınca ele alınıp tartışılmıştır (Keleş, 1990, s.3).

On üçüncü toplantı (Kolokyum), Türkiye'de Şehircilik ve Planlama Eğitimi (6-7-8 Kasım 1989, İstanbul) konusu üzerinedir. 1980'lerde planlama okulları sayısının 6'ya ulaşmasıyla birlikte, 13. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu'nun temel tartışma konusu "Şehircilik-Planlama Eğitimi" olmuş ve burada planlama eğitimine başlamış olan üniversite ve şehir planlama ile ilişkili kuruluşlardan katılımcılar bildiri sunmuşlardır. Bu durum, Kolokyumu öncekilerden ayıran bir özelliktir. Kolokyum kapsamındaki tartışmalarda planlama eğitiminin ve şehircilik mesleğinin, dünyada ve Türkiye'de değişen koşullara çözüm yolları üretebilecek seviyeye kavuşturulmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur (TUPOB, 2007, s.38). Kolokyum süresi içerisinde ana konu; açılış konuşmaları, tematik açıklama, giriş bildirileri, üniversite bildirilerinin sunulduğu oturumlar, ilgili kurumların ve serbest plancı ve meslek odalarının bildirilerinin sunulduğu oturumlar, tartışma oturumları ve panel oturumları ile geliştirilmiştir. Konunun tanıtılması amacıyla 7 adet açılış konuşması yapılmış ve Kolokyuma toplam 21 bildiri sunulmuştur.

Tablo 2. İkinci Kongre Dönemi (1982-1989)

Tarih	Kolokyum ve Kongre	Ana Tema
1982	DŞG 6: Türkiye'de Yerleşme ve Konut Sorunları Kolokyumu, İzmir	Yerleşme, konut ve planlama sorunları, Toplu Konut Kanunu'nun değerlendirilmesi,
1983	DŞG 7: Ülkesel Kıyıların Korunması, Planlanması ve Düzenlenmesi Sorunları Kolokyumu, Trabzon	Kıyı Planlaması Kıyasal kentleşme politikalarının oluşturulması, Kıyı planlamasının yasal ve idari boyutları, İmar Kanunu ve deneyimler,
1984	DŞG 8: Sanayi Yer Seçimi, Turizm Yerleşmeleri ve Tarım Topraklarının Ülkesel Arazi Kullanımı İçinde Değerlendirilmesi, Adana	Kentleşme ve toprak politikaları, Sanayileşme-kentleşme ilişkisi, Kentleşme-Kırsal alan ilişkisi, Türkiye'nin tarım politikası ve sorunları, Planlama-arazi kullanımı ilişkisi, Ülkesel ölçekte turizm planlaması, Kentsel gelişme karşısında tarım topraklarının korunması
1985	DŞG 9: Kentleşme-Sanayileşme Etkileşimi: Bir Sanayi Kentinin Planlama ve Uygulama Sorunları, Eskişehir Örneği, Eskişehir	Kentleşme-sanayileşme etkileşimi, Eskişehir kenti örneği üzerinden Türkiye kentleri için öneriler
1986	DŞG 10: Türkiye İkinci Şehircilik Kongresi	3194 sayılı İmar Kanunu ve bazı diğer düzenlemelerden kaynaklanan yeni imar faaliyetleri, Ana temayı tartışan üç seminer:

	Türkiye’de İmar Hareketlerinde Yeni Dönem, İstanbul	<i>Seminer-1:</i> Metropoliten kentlerde imar hareketleri, <i>Seminer-2:</i> Diğer kentlerde imar hareketleri, <i>Seminer-3:</i> Belediye sınırları ve mücavir alan dışındaki imar hareketleri.
1987	DŞG 11: Tarihi Kentlerde Planlama/Düzenleme Sorunları Kolokyumu, Edirne	Tarihi kentler, Edirne kenti örneği üzerinden tarihi kentlerin kimliği ve kişiliği, Kentsel gelişme, planlama ve koruma
1988	DŞG 12: Şehircilik, Hukuk ve Yönetim İlişkileri, Ankara	İmar planlaması kapsamında ‘şehircilik-hukuk-yönetim’ ilişkisi, İmar hukukunun gelişmesi, yönetsel ve adli yargı kuruluşlarınınca yapılan katkılar, Anayasal yargının şehircilikteki rolü, İmar afları ve kamulaştırma
1989	DŞG 13: Türkiye’de Şehircilik ve Planlama Eğitimi, İstanbul	Planlama Eğitimi ve Şehircilik

Üçüncü ve dördüncü kongre dönemi (1990-1999)

Bu dönemde 2’si kongre olmak üzere toplam 10 toplantı gerçekleştirilmiştir.

On dördüncü toplantı Planlamaya Katılım (6-8 Kasım 1990, İstanbul) Kolokyumu’dur. Kolokyumun amacı, kent planlamasında halk için bir ifade ve eylem olanağı olan katılımın, hangi koşullar altında ve nasıl gerçekleştirileceğini kuramsal ve uygulamalı araştırmalar ile tartışmaktır (ŞPO, 2009). Kolokyum süresi içerisinde ana konu 7 ortak, 3 paralel oturum ile geliştirilmiş, 7 adet konunun tanıtılması ve tamamlanması amacıyla açılış konuşması yapılmış, kolokyum ortak toplantısına 8 adet çağrılı bildiri, kolokyum paralel toplantılarına 12 adet bildiri sunulmuştur. Temsilci öğrenciler ve temsili delegelerle oluşturulan 2 ayrı panelde Planlamaya Katılım konusunda tartışmalı oturumlar geliştirilmiştir (Suher, 1993, s.103).

On beşinci toplantı, Türkiye’de Şehirciliğin Gelişiminde Son Otuz Yılın Değerlendirilmesi (6-7-8 Kasım 1991, İzmir) konulu **Üçüncü Şehircilik Kongresi’**ni temsil etmektedir. Kongrenin amacı bir yandan Türkiye kentleşmesine ilişkin merkezi ve yerel yönetimlerin, kamu kuruluşlarının, meslek adamlarının sorumlulukları üzerinde durmak, öte yandan da şehircilik ve uygulamalarla ilgili araçlar üzerinde tartışma açmak ve aynı zamanda Türkiye’de planlamanın son 30 yılının bir belgeselini elde etmek olarak belirlenmiştir. Kongre süresi içerisinde ana konu; açılış konuşmaları, 18 ortak oturum, panel oturumları, kongre tartışma ve sonuçları ile geliştirilmiştir. Kongrede 5 adet konunun tanıtılması ve tamamlanması amacıyla açılış konuşması yapılmış, kongre ortak toplantısına 2 adet çağrılı olmak üzere toplam 65 bildiri sunulmuştur.

**On altıncı toplantı, İstanbul'un Kentsel Gelişme Sorunları ve Avrupa Metropol-
polleri (3-8 Kasım 1992, İstanbul)** konusu üzerine düzenlenmiş Kolokyumdur. Kolokyumun amacı, kentsel gelişme sürecinde bulunan ve hızlı kentleşme-
nin fiziksel, yönetsel ve toplumsal tüm sorunları ile karşı karşıya kalan İstanbul üzerine yeni düşünceler üretilmesi ve belli başlı Avrupa metropol-
leri ile kıyaslanarak yararlı sonuçlar elde edilmesidir. İstanbul'un Avrupa metropol-
leri ile tartışılmasının iki önemli gerekçesi vardır: (a) İstanbul; tari-
hi, coğrafi, ekonomik ve stratejik bağlar ve ilişkilerle hem Türkiye'nin top-
lumsal ve ekonomik yaşamını en çok etkileyen bir kent konumundadır ve
hem de uluslararası bölge ve Avrupa bütününde çok önemli bir konumda
bulunmaktadır. (b) Dünyadaki değişimlere bağlı olarak İstanbul'un özellik-
le Avrupa'nın yeniden oluşumundaki Avrupa metropoller ağı çerçevesinde,
yeni roller üstlenmesi ve gerçek anlamda evrensel kent karakterini kazan-
ması gerekmektedir (Çubuk, 1994, s.7). Bildiriler, atölye çalışmaları ve panel
tartışma sonuçlarından oluşan Kolokyum sonuçları iki ayrı kitap halinde
derlenmiştir: *Kitap-1: Avrupa metropol-leri üzerine davetli bildirilerden
oluşmakta iken, Kitap-2: İstanbul'un kentsel gelişme sorunlarını tartışan
bildirilerden, atölye çalışmaları, kongre ve panel sonuçlarından oluşmakta-
dır. Kitap-1'de toplam 11 bildiri yer almaktadır. Kitap-2'de ise 16 bildiriye
yer verilmiştir.*

**On yedinci toplantı, Kent ve Çevre: Planlamaya Ekolojik Yaklaşım (4-6 Kasım
1993, Bursa)** ana temalıdır. Kolokyum süresi içerisinde ana konu 8 ortak otu-
rum, davetli konuşmacılar oturumu, öğrenci paneli ve Kolokyum sonuçları-
nın ele alındığı 1 genel değerlendirme paneli ile tartışılmıştır. Konunun tanı-
tılması ve tamamlanması amacıyla 1 adet açılış konuşması yapılmış ve 1 adet
sunuş bildiriyle Kolokyum ortak toplantılarına toplam 36 bildiri sunulmuş-
tur.

**On sekizinci toplantı, Şehircilik Mesleği İle İlgili Olarak Görevler, Yetkiler ve
Nitelikler (7-8-9 Kasım 1994, Ankara)** ana temalı olup, uluslararası katılımlı bir
özelliktedir. Bu Kolokyumun amacı, şehircilik mesleğini tartışmak, planla-
mayı ya da genel anlamda şehirciliği, değişim ve gelişmeler çerçevesinde
kazandığı yeni boyutlar içinde incelemektir. Böylece Kolokyum, şehircilik
mesleğinin geleceği ile ilgili öngörülerde bulunmaktadır. Kolokyum süresi
içerisinde ana konu 5 ortak, 4 paralel oturum ile geliştirilmiş, 8 adet konu-
nun tanıtılması ve tamamlanması amacıyla açılış konuşması yapılmıştır.
Kolokyum ortak oturumlarına sunuş bildiri ile birlikte 22 adet bildiri, Ko-
lokyum paralel oturumlarına ise 21 adet bildiri sunulmuştur.

On dokuzuncu toplantı, Sürdürülebilir Turizm: Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım (7-9 Kasım 1995, Alanya) Kolokyumu ’dur. Kolokyum, gelecekte turizmin nasıl daha sürdürülebilir hale getirileceği ve bunun için ortaya konacak eylem planlarının neler olacağı üzerine Alanya kenti örneğinde yapılan tartışmaları içermektedir.

Kolokyum, Türkiye’nin önemli bir turizm kenti olan Alanya’ya katkı sağlamak amacıyla oluşturulmuş seminer çalışmalarından oluşmaktadır. Seminer, Kolokyum tarihinden bir yıl önce ve Kolokyum çalışmaları koşutunda düzenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Üç seminer çalışması boyunca önceleri Alanyalılardan oluşan kent parlamentosu nitelikli bir toplulukla sorunların saptanmasına çalışılmıştır. Bu topluluk, Alanya’nın sorunlarını dile getirmiş ve Alanya’nın geleceğine ilişkin istek ve görüşleri ortaya koymuştur (Çubuk, 1996, 11). Kolokyum çalışmaları şu konuları kapsamaktadır: Alanya hakkında bilgiler ve raporlar, Alanya’da sürdürülebilir gelişme ve planlama sorunları, Alanya’da sürdürülebilir gelişme ve turizm planlamasına ilişkin çözüm yaklaşımları.

Yirminci toplantı Kent-Kültür ve Toplumsal Uyum ve Habitat II Sonuçlarının Değerlendirilmesi (6-7-8 Kasım 1996, İstanbul) ana temalı **Dördüncü Şehircilik Kongresi’**ni temsil etmektedir. Kongredeki tartışma konusu kentsel, toplumsal uyum olarak saptanmıştır. Bu uyumun sağlanmasında önemli temel araçlar olarak da kültürel, sosyal ve demokratik arayışların tartışılması hedeflenmiştir. Sonuçların kentsel bağlamda değerlendirilerek planlamanın, plancının rolünün ve payının ne olduğunun belirlenmesi kongrenin amacını oluşturmuştur (ŞPO, 2009). Kongre ana konusu 16 bildirinin sunulduğu dört oturum ve üç ayrı panelde tartışılmıştır. Bunun yanında Türkiye’de kolokyumların tarihsel öyküsü ve şehircilik çalışmalarına ilişkin sunuş bildirisi kongrenin açılışına ayrı bir zenginlik katmıştır. *Habitat II Sonuçları*, ayrı bir panel oturumunda ve tartışma oturumunda değerlendirilmiştir.

Yirmi birinci toplantı, Kentsel Politikalar (6-7-8 Kasım 1997, Ankara) Kolokyumudur. Kolokyumda, kentsel politikalar, kuramsal ve uygulamalı çalışmalarla değerlendirilmiştir. Dolayısıyla kentsel politikaların oluşturulmasında kamu yönetimine düşen işlevler tartışılmıştır.

Yirmi ikinci toplantı ise, Şehirciliğimizin Yüzyılı (5-7 Kasım 1998, Ankara) Kolokyumu’nu temsil etmektedir.

Yirmi üçüncü toplantı, 3. Bin Yılda Şehirler: Küreselleşme-Mekân-Planlama (8-9-10 Kasım 1999, İstanbul) ana temalıdır. Kolokyum, 3. Bin Yıl’a girerken, küreselleşme kavramı ile temsil edilen planlamanın işlevsiz hale getirilmesi

sürecini, “bu sürece karşın planlamada yeniden geliştirilmesi gerekenler nelerdir” sorusu kapsamında tartışmayı amaçlamıştır. Kolokyum, yeni dünya sisteminin temel kavramı olan küreselleşmenin bir tür sorgulanmasına, kentsel yaşam ve mekânlarla ilgili etkileme biçimleri ve planlamaya yansımalarının tartışılmasına ve 3. Bin Yılda kentlerle ilgili düşüncelerin ortaya konulmasına olanak tanımıştır (Çubuk, 2000, s.19). Kolokyum süresi içerisinde ana konu; açılış konuşmaları, 6 ortak oturum, öğrenci forumu ve panel tartışmaları ile geliştirilmiş, 7 adet konunun tanıtılması ve tamamlanması amacıyla açılış konuşması yapılmıştır. Kolokyum ortak oturumlarına sunuş bildirisi (tematik açıklama) ile 36 adet bildiri sunulmuştur.

Tablo 3. Üçüncü ve Dördüncü Kongre Dönemi (1990-1999)

Tarih	Kolokyum ve Kongre	Ana Tema
1990	DŞG 14: <i>Planlamaya Katılım Kolokyumu, İstanbul</i>	Planlamaya katılım (kuramsal ve uygulamalı boyutlarıyla)
1991	DŞG 15: Türkiye Üçüncü Şehircilik Kongresi Türkiye’de Şehirciliğin Gelişiminde Son Otuz Yılın Değerlendirilmesi Kolokyumu, İzmir	Türkiye kentleşmesine ilişkin merkezi ve yerel yönetimlerin, kamu kuruluşlarının, meslek adamlarının sorumlulukları, Şehircilik ve uygulamalarla ilgili araçlar, Türkiye’de planlamanın son 30 yılını değerlendirme
1992	DŞG 16: İstanbul’un Kentsel Gelişme Sorunları ve Avrupa Metropolleri Kolokyumu, İstanbul	İstanbul’un kentsel gelişme sorunları, İstanbul’un Avrupa metropolleri ile birlikte tartışılması.
1993	DŞG 17: Kent ve Çevre: Planlamaya Ekolojik Yaklaşım Kolokyumu, Bursa	Kentleşme ve çevre sorunları, Planlamaya ekolojik yaklaşımın boyutları
1994	DŞG 18: Şehircilik Mesleği İle İlgili Olarak Görevler, Yetkiler ve Nitelikler, Ankara) Kolokyumu	Şehircilik mesleği üzerine tartışmalar, Planlamayı ya da genel anlamda şehirciliği, değişim ve gelişmeler çerçevesinde kazandığı yeni boyutları inceleme
1995	DŞG 19: , Sürdürülebilir Turizm: Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım Kolokyumu, Alanya	Alanya kenti örneği üzerinde <ul style="list-style-type: none"> • Turizm ve sürdürülebilirlik • Sürdürülebilir turizm için eylem planları
1996	DŞG 20: Türkiye Dördüncü Şehircilik Kongresi Kent-Kültür ve Toplumsal Uyum ve Habitat II Sonuçlarının Değerlendirilmesi Kolokyumu, İstanbul	Kentsel ve toplumsal uyum, Kent-Kültür ve toplumsal uyum konusundaki demokratik arayışlar, Konuya ilişkin planlamanın ve plancının rolü
1997	DŞG 21: Kentsel Politikalar Kolokyumu, Ankara	Kuramsal ve uygulamalı olarak kentsel politikaların tartışılması, Kentsel politikaların oluşturulmasında kamu yönetiminin rolü
1998	DŞG 22: Şehirciliğimizin Yüzyılı Kolokyumu, Ankara	Etkinlik kitabı temin edilemediği için değerlendirmeye alınmamıştır.

1999	DŞG 23: 3. Bin Yılda Şehirler: Küreselleşme-Mekân-Planlama Kolokyumu, İstanbul	Küreselleşme ile dönüşen Planlama ve Planlama Süreci, Planlamanın işlevsizleşmesi ve öneriler
------	--	---

Beşinci ve altıncı kongre dönemi (2000-2008)

Bu dönemde 9 toplantı gerçekleştirilmiştir. 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31. ve 32. Şehircilik Toplantılarının düzenlendiği bu dönem, iki ayrı kongreye tanıklık etmiştir.

Yirmi dördüncü toplantı *Geleceği Planlamak-Yeni Planlama Yöntemi/Dili, Yasal Düzenlemeler (6-7-8 Kasım 2000, İzmir)* ana temalıdır. Kolokyumun *en önemli özelliği*, kentleşmenin geleceği açısından “planlamanın önemine” kuramsal ve uygulamalı araştırmalarla dikkat çekmiş olmasıdır. Planlama ve bu bağlamda kentsel planlama siyasal ve ekonomik yapının çizdiği çerçeveler içinde ele alınmış ve değerlendirilmiştir. 21. yüzyıla adım atılan 2000’li yılların bu ilk Kolokyumu ile kentlerin daha nitelikli yaşam mekânlarına kavuşturulmasına yönelik önemli mesajlar verilmiştir. Kolokyum, özetle ‘Türkiye kentlerinin geleceğini planlamak için ne yapmalı?’ sorusunun yanıtlarını aramış ve bu soru üzerine düşünmeyi sağlamıştır. Kolokyumun ana konusu açılış oturumu, 6 oturumda sunulan bildiriler, öğrenci forumu ve değerlendirme paneli aracılığıyla tartışılmış ve planlama ve gelecek ilişkisinin önemine dikkat çekilmiştir. Tematik açıklama ve 2 çağrılı bildiri ile birlikte Kolokyum ortak toplantılarına toplam 32 bildiri sunulmuştur.

Yirmi beşinci toplantı, *Avrupa Birliği Süreci ve Planlama (7-9 Kasım 2001, Ankara)* konulu ***Beşinci Şehircilik Kongresi***’ni temsil etmektedir. Kongrenin amacı, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne giriş sürecinde bulunması dolayısıyla Avrupa Birliği’ne (AB’ye) girmenin Türkiye’de Şehir ve Bölge Planlama eğitimine ve pratiğine etkileri (veya getirecekleri) konusunda kapsamlı bir tartışma başlatmaktır. Kongrede, mekan ve planlama lehine iç dinamiklerden beslenen yeni yaklaşımların oluşturulması gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Kongrenin ana konusu açılış konuşmaları, 5 ortak oturum, 1 öğrenci paneli ve genel değerlendirme paneli ile geliştirilmiştir. 7 adet konunun tanıtılması ve tamamlanması amacıyla açılış konuşması yapılmıştır. Kongre ortak oturumlarına Dünya Şehircilik Günü Bildirgesi, sunuş bildirisi (çerçeve bildiri) ve 1 adet poster bildiri ile 30 adet bildiri sunulmuştur.

Yirmi altıncı toplantı, *Yoksulluk, Kent Yoksulluğu ve Planlama (6-8 Kasım 2002, Ankara)* ana temalıdır. Kolokyumun amacı, Türkiye’nin en önemli sorunlarından birisi olarak kabul edilen yoksulluk ve kent yoksulluğunun planlama yaklaşımları çerçevesinde değerlendirilmesidir. Kolokyumda planlamanın özellikle ülke ve bölge ölçeklerinde kaynakların dağılımının rasyonel biçimini belirleme işlevi tartışılmıştır. Kolokyum konusu 9 ortak

oturum, 1 öğrenci paneli ve Kolokyum sonuçlarının ele alındığı 1 genel değerlendirme paneli ile tartışılmıştır. Konunun tanıtılması amacıyla 6 adet açılış konuşması yapılmış, Kolokyum ortak toplantısına *tematik açıklamalar* başlığı altında 2 bildiri, öteki ortak toplantılara ise 34 adet bildiri sunulmuştur.

Yirmi yedinci toplantı, *Şehircilikte Reform (6-7-8 Kasım 2003, Mersin) Kolokyumudur*. Tematik açıklamalar, öğrenci paneli ve uygulamadan örneklerin yer aldığı oturumlar da dahil toplam 10 (on) oturumdan oluşan Kolokyumda, şehircilik ve planlama alanındaki reform gereksinimine dikkat çekilmiştir. Kolokyum ortak toplantılarına toplam 21 bildiri sunulmuştur. Şehirciliğin kuramsal alanında geliştirilen tartışma ve kavramlar çerçevesinde kolokyumda ağırlıklı olarak şu konular tartışmaya açılmıştır: Planlama ve şehircilik konusunda kuramsal açıklamalar, şehircilik ve planlama konusunda yasal ve kurumsal arayışlar, kentsel dönüşüm yaklaşımları, uygulamalar ışığında planlama tartışmaları, şehircilikte güncel temalar ve Mersin’de planlama deneyimleri.

Yirmi sekizinci toplantı, *Değişen-Dönüşen Kent ve Bölge (8-10 Kasım 2004, Ankara) Kolokyumudur*. Bu Kolokyum, Prof. Dr. İlhan Tekeli onuruna düzenlenmiş olup, kolokyuma katılım ve konu çeşitliliği açısından önceki kolokyumlardan çok daha kapsamlı ve zengin bir içerik taşımaktadır. Kolokyum çağrısına 104 bildiri başvurusu yapılmış ve 63 bildiri Kolokyum Programına sunulmak üzere kabul edilmiştir (Türel, 2005, s.4). Kolokyum ayrıca yabancı bilim insanlarının konuk olduğu *uluslararası* bir nitelik taşımaktadır. *Edward Sojave* ve *Peter Nijkamp* tematik sunuş oturumunda bildiri sunarak Kolokyumun içeriğinin zenginleşmesine katkıda bulunmuşlardır. Kolokyum, *Türkiye kentleri açısından bir gelecek planlaması da öngörmektedir*. Kolokyum ile Türkiye kentlerinin yaşadığı yoğun ve kronikleşen kentsel sorunların geliştirilen planlama yaklaşımları ile çözümlenebilirliğinin tartışmaya açılması, değişim ve dönüşümün kentleri nasıl biçimlendirdiği ve gelecekte nasıl biçimlendireceğine ilişkin açıklamaların geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Kolokyumun ana konusu tematik sunuşlar oturumu ile birlikte 10 ortak oturum, 6 paralel oturum, 1 öğrenci paneli ve Kolokyum sonuçlarının ele alındığı 1 genel değerlendirme paneli çerçevesinde geliştirilmiştir. Konunun tanıtılması amacıyla 6 adet açılış konuşması yapılmış, Kolokyuma *tematik açıklamalar* başlığı altında 3 bildiri, 10 ortak toplantıya 39 adet bildiri ve paralel toplantılara ise 24 adet bildiri sunulmuştur. Kolokyum kitabı iki ayrı cilt şeklinde basılmıştır. Birinci cilt 10 ortak toplantının bildirilerini, ikinci cilt ise paralel toplantıların bildirilerini, öğrenci paneli ve genel değerlendirme paneli sonuçlarını içermektedir.

Yirmi dokuzuncu toplantı, Planlamada Yeni Politika ve Stratejiler: Riskler ve Fırsatlar (7-9 Kasım 2005, İstanbul) Kolokyumu'dur. Kolokyumun ana hedefi, mekansal stratejik planlama üzerine kuram, politika ve uygulamaların birbirini tamamlayacağı bir tartışma ortamının sağlamak olarak belirlenmiştir. Böylece 29. Kolokyum çerçevesinde kent ve bölge ölçeğindeki değişimlerin ve gelişmelerin kamuoyuyla paylaşılması, yeni kavramların ve sorunların tartışmaya açılması, Türkiye kentleri için öngörülen yeni vizyon, strateji ve politikaların ilgili çevrelerin katılımıyla değerlendirilmesi öngörülmüştür. 2 adet açılış konuşması ve 3 yabancı davetli konuşmacının yer aldığı Kolokyuma toplam 62 bildiri sunulmuştur. Bu Kolokyum da, 28. Kolokyum gibi, uluslararası bir nitelik taşımaktadır.

Otuzuncu toplantı Planlama, Siyaset, Siyasalar ana temalı Altıncı Şehircilik Kongresi'ni(6-7-8 Kasım 2006, İzmir) temsil etmektedir. Kongrenin amacı, Türkiye'de siyasetin kentleri ve planlamayı nasıl algıladığını ortaya koymak ve sorunlara ilişkin çözümler sunmak olarak belirlenmiştir. Ayrıca şu sorulara da yanıtlar aranması hedeflenmiştir (Koç, 2007, s.13): Planlamanın siyasetle ilişkisinin cereyan ettiği bugünkü belirsizlik ortamında planlama kendi başına normatif bir tutum geliştirebilir mi? Yeni kalkınma paradigmalarının siyasal alan ile planlama mekanizması arasında varolan ilişki biçimini dönüştürme becerisi var mıdır? Planlamanın yaşamakta olduğu paradigma kırılmasına uygun yeni bir yaklaşım ve dili nasıl kurulabilir?

Kongre süresi içerisinde ana konu 2 *giriş oturumu* ile birlikte 7 ortak oturum, 1 öğrenci paneli ve 1 tartışma forumu ile geliştirilmiştir. Konunun tanıtılması ve tamamlanması amacıyla 7 adet açılış konuşması yapılmış, Kongre ortak oturumlarına 20 bildiri sunulmuştur. Buna ek olarak giriş oturumunda çağrılı 6 bildiriye yer verilmiştir. Kongre süresi içerisinde çerçeve ve tematik sunuşlar da dahil olmak üzere toplam 28 bildiri sunulmuştur.

Otuz birinci toplantı, Planlama Meslek Alanı: Geçmişten Geleceğe (7-9 Kasım 2007, Ankara) Kolokyumudur. Bu Kolokyum ile planlama mesleğinin ilişki ve süreçlerini gözden kaçırmadan, planlama alanının kendisine dönülmesi ve planlama meslek alanını sorunsallaştırıp; uygulamacılar, akademisyenler ve siyasa yapıcılara bir değerlendirme zemini hazırlanması hedeflenmiştir. Bu nedenle Kolokyumda, olabildiğince meslek pratiklerinden beslenmiş bildiriler, kuramsal düzlemde planlama alanının en geniş ve zengin kısmını içeren ve farklı illerdeki uygulamalara yer veren tartışmalar ve planlama mesleğinin diğer meslekler ile olan ilişkilerini yansıtan çalışmalar ortaya konulmuştur (ŞPO, 2009). Kolokyum konusu 9 ortak oturum, 1 öğrenci paneli ve 1 tartışma forumu ile değerlendirilmiştir. Konunun tanıtılması ve tamamlanması amacıyla 7 adet açılış konuşması yapılmış, Kongre ortak oturumlarına 20 bildiri sunulmuştur. Buna ek olarak giriş oturumunda çağrılı 6 bildiriye yer verilmiştir. Kongre süresi içerisinde çerçeve ve tematik sunuşlar da dahil olmak üzere toplam 28 bildiri sunulmuştur.

tilması amacıyla 5 adet açılış konuşması yapılmış, Kolokyum ortak toplantısına 6 adet çağrılı bildiri, öteki ortak toplantılara ise 38 adet bildiri sunulmuştur.

Otuz ikinci toplantı, Kentsel Yeniden Yapılanma: Kazananlar, Kaybedenler (6-8 Kasım 2008, İstanbul) Kolokyumudur. Kolokyum, kentlerin yeniden yapılandırılması konusunu gündemine alarak; kentsel mekânın, yerel yönetimler ve planlama kurumunun ve toplumsal alanın yeniden yapılanması süreçlerini değişik boyutlarıyla tartışmayı amaçlamıştır. Böylece Kolokyum, söz konusu süreçlerin kentsel mekân ve sosyo-ekonomik yapı üzerindeki yansımaları, sorun alanları ve kazanan ve kaybedenler açısından bir tartışma başlatmıştır. Kolokyum ana konusu açılış konuşmaları, tematik sunuşlar, 2 ortak ve 12 paralel oturum, 1 öğrenci paneli ve kolokyum sonuçlarının değerlendirildiği 1 tartışma forumu ile değerlendirilmiştir. Konunun tanıtılması ve tamamlanması amacıyla 5 adet açılış konuşması yapılmış, Kolokyum ortak toplantısına 5 adet çağrılı bildiri, öteki ortak toplantılara 7 adet bildiri ve paralel toplantılara ise 54 bildiri sunulmuştur. Kolokyumda toplam 65 bildiri yer almıştır.

Tablo 4. Beşinci ve Altıncı Kongre Dönemi (2000-2008)

Tarih	Kolokyum ve Kongre	Ana Tema
2000	DŞG 24: Geleceği Planlamak-Yeni Planlama Yöntemi/Dili, Yasal Düzenlemeler Kolokyumu,, İzmir	Planlamanın Önemi (Kuramsal ve Uygulamalı Araştırmalar), Kentsel planlama-siyasal ve ekonomik yapı ilişkisi
2001	DŞG 25: Türkiye Beşinci Şehircilik Kongresi Avrupa Birliği Süreci ve Planlama Kolokyumu, Ankara	Avrupa Birliği'ne (AB'ye) girmenin Türkiye'de Şehir ve Bölge Planlama eğitimine ve pratiğine etkileri
2002	DŞG 26: Yoksulluk, Kent Yoksulluğu ve Planlama Kolokyumu, Ankara	Planlama yaklaşımları çerçevesinde yoksulluk ve kent yoksulluğu
2003	DŞG 27: Şehircilikte Reform Kolokyumu, Mersin	Planlama ve şehircilik konusunda kuramsal açılımlar, Şehircilik ve planlama konusunda yasal ve kurumsal arayışlar, Kentsel dönüşüm yaklaşımları, Uygulamalar ışığında planlama tartışmaları, Şehircilikte güncel temalar, Mersin'de planlama deneyimleri.
2004	DŞG 28: Değişen-Dönüşen Kent ve Bölge Kolokyumu, Ankara Bu Kolokyum, Prof. Dr. İlhan Tekeli onuruna düzenlenmiştir.	Türkiye kentleri açısından bir gelecek planlaması öngörmektedir. • Türkiye'nin kronikleşen kentsel sorunları ve geliştirilen planlama yaklaşımları,

	Uluslar arası nitelikte bir etkinliktir.	• Değişen ve dönüşen kentlerin geleceği
2005	DŞG 29: Planlamada Yeni Politika ve Stratejiler: Riskler ve Fırsatlar Kolokiyumu, İstanbul	Mekânsal stratejik planlama üzerine kuram, politika ve uygulamalar, Kent ve bölge ölçeğinde değişimler ve gelişmeler
2006	DŞG 30: Türkiye Altıncı Şehircilik Kongresi Planlama, Siyaset, Siyasalar Kolokiyumu, İzmir Kongrenin amacı, Türkiye’de siyasetin kentleri ve planlamayı nasıl algıladığını ortaya koymak ve sorunlara ilişkin çözümler	Türkiye’de siyasetin kentleri ve planlamayı algılama biçimi, varolan sorunlar ve çözüm önerileri
2007	DŞG 31: Planlama Meslek Alanı: Geçmişten Geleceğe Kolokiyumu, Ankara	Kuramsal ve uygulamalı boyutları ile Planlama meslek alanı üzerine tartışmalar
2008	DŞG 32: Kentsel Yeniden Yapılanma: Kazananlar, Kaybedenler Kolokiyumu, İstanbul Kolokiyum, kentlerin yeniden yapılandırılması konusunu gündemine alarak; kentsel mekânın, yerel yönetimler ve planlama kurumunun ve toplumsal alanın yeniden yapılanması süreçlerini değişik boyutlarıyla tartışmayı amaçlamıştır.	Kentlerin yeniden yapılandırılması (Kentsel mekân-yerel yönetimler ve planlama kurumu ilişkileri özelinde toplumsal alanın dönüşümü)

Dünya Şehircilik Günü Toplantıları ve Kentleşme Etkileşimi

Planlamanın önemine vurgu yapan şehircilik toplantıları; ülkenin planlama ve şehircilik ile ilgili sorumlularının ve uygulayıcılarının o yıl içinde yaptıklarının bir dökümünü çıkarmak, kazanılan deneyimleri sergilemek, sorunları tartışmak ve yararlı sonuçlar ortaya koymak açısından tartışılan tüm dönemler için- bir akademik ve düşünsel zemin yaratmıştır. Böylece *Kasım Toplantıları* ile her yıl, ülkenin önemli bir sorunu ele alınarak incelenmekte, tartışılmakta ve darboğazlar-sorunlar belirlenerek önlem önerileri geliştirilmeye çalışılmaktadır. Her Kolokiyumun sonuçları ise planlama ve şehircilikle ilgilenenlere, başta ilgili Bakanlık olmak üzere tüm kurum ve kuruluşlara ve kamuoyuna bir “ulusal deklarasyon” biçiminde ilan edilmektedir. Özellikle 12. Kolokiyum’a kadar İmar ve İskân Bakanlığı’nın yoğun desteğini alan Şehircilik Toplantıları, Türkiye üniversiteleri arasında tanışma, yakınlaşma ve iletişim olanakları bakımından da önemli bir araç olma işlevine sahiptir. 1981 yılına kadar İstanbul’da düzenlenen Kasım Kolokiyumları,

tüm ülkeye yayılması amacıyla, 1981 yılı ve sonrasında öteki kentlerde de düzenlenmeye başlanmıştır. İstanbul dışındaki ilk toplantı 1981 yılında Ankara'da, ikinci toplantı ise 1982 yılında İzmir'de yapılmıştır.

Şehircilik toplantıları programı, genel olarak, (a) Açılış Konuşmaları ve Tematik Sunuşlar, (b) Bildirilerin Sunulduğu Oturumlar, (c) Öğrenci Paneli, (d) Genel Değerlendirme Paneli başlıkları altında yürütülmektedir. Kolokyum ve kongrelerde sunulan bildirilerin yanı sıra panel, sergi ve sonuç bildirgeleri de "kentleşme ve planlama" konusunda gündemi yakalayan bir işlev görmektedir. 1986 yılından sonraki her toplantıda, ilgili üniversitelerin temsilci öğrencilerinin katıldığı *öğrenci paneli* ile toplantı ana konusunu gençlerin de tartışması sağlanmış ve öğrenci yaklaşımları ortaya konulmuştur. Her toplantının, bir tartışma oturumu ve kapanış bildirgesiyle genel değerlendirmesi verilmiştir. Ayrıca Dünya Şehircilik Günü Türkiye Daimi Komitesi, 1986'da üniversitelerdeki şehircilik öğrencileri arasında "Şehircilik Güncel Sorunları" konusunda ödüllü yarışma programı başlatmıştır. Bu uygulama 1987'deki 11. Kolokyumdan günümüze kadar gelenekselleşmiş biçimde yürütülmektedir.

1978-1984 yılları arasında gerçekleşen toplantıların "kolokyum ve panel sonuçları" karşılaştırıldığında pek çok ortak noktanın veya benzerliklerin olduğu açıkça görülmektedir. Örneğin 1979 yılındaki Kolokyumda "kentleşme ve kırsal alan" konularının birlikte ele alınması savunulmuş ve öneriler getirilmiştir. O tarihte kentlerin, özellikle metropoliten kentlerin, kırsal alanı ve dolayısıyla tarım topraklarını tahrip ettiği örneklerle ortaya konulmuş ve ciddi önlemler alınması istenilmiştir. Aynı biçimde 1984 yılında yapılan 8. Kolokyum'da da kentleşme, çevre ve toprak politikalarının bütünleştirilmesi ve ülkesel bir planlama bütünlüğü içinde değerlendirilmesi önerisi getirilmiştir. Kolokyumlara katılan meslek çevreleri, eğitim kurumları ve kamu kuruluşlarındaki uzmanlar sürekli "planlamanın bütünselliği" üzerine vurgular yapmışlardır.

1981'de düzenlenen *Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi*; şehircilik ve planlama konusunda çalışma yapan çevrelerdeki araştırmaların bildiri olarak sunumunu sağlamış ve Türkiye'de şehircilik ve planlama konusunda belirmiş olan potansiyelin bir arada sergilenmesine olanak sağlamıştır. İlk kongre, Türkiye'de artık şehircilik ve planlama ile ilgili kuram-öğretim yöntemi, planlama sorunlarına çözümler üretme, yeni planlar oluşturma konularında arama eğilimlerinin başladığını göstermesi açısından çok önemlidir. Ayrıca kongreye sunulan bildiriler Türkiye'de kent olgusu çerçevesinde

araştırmalarda bilimsel yayına katkıda bulunabilecek bilimsel üretimin yapılmasına başlandığını da göstermiştir.

1985-1990 yılları arasındaki toplantılarda İkinci Şehircilik Kongresi'nin tartışmaları ve değerlendirmeleri öne çıkmaktadır. Bu dönemdeki toplantılar, kentleşme-sanayileşme etkileşimi, imar hareketleri, tarihi kent planlaması, şehircilik-hukuk ve yönetim ilişkileri, şehircilik ve planlama eğitimi konuları üzerine tartışmaları içermektedir.

İkinci Şehircilik Kongresi, Türkiye kentleşmesi açısından imar hareketleri konusunu değişik boyutlarıyla tartışmıştır. Kongre sonucunda, Türkiye kentleşmesinin geleceğine ışık tutacak nitelikte şu üç öneri ve saptama dikkat çekmektedir: (a) Yerel yönetimleri güçlendirmeyi amaçlayan *desantralizasyon* (yerelleşme) gerçek anlamda ve ülkenin iç koşulları göz ardı edilmeden yapılmalıdır. (b) İmar Kanunu ve Yönetmeliklerinin kendi aralarında eşgüdümlü, planlama sürecini, plan türlerini ve içeriğini yönlendirecek nitelikte olması sağlanmalıdır. (c) Planlama sürecindeki toplumsallaşma ve demokratikleşmenin yolu, ülkenin iç dinamiklerinden güç alan halk katılımından geçmektedir.

1990 yılı ve sonrasındaki toplantılarda (10 toplantıda) genel olarak planlamaya katılım, kentsel gelişme ve sürdürülebilirlik politikaları, İstanbul'un kentsel gelişme sorunları, şehircilik mesleği, ekolojik planlama, sürdürülebilir turizm, küreselleşme-mekan-planlama ilişkisi konuları tartışılmıştır. Örneğin 14. Kolokyumda özellikle kent planlamasında halkın katılımının planlama süreci içerisinde bir öge olarak yer almasının gerekliliği belirtilmiştir.

Türkiye Üçüncü Şehircilik Kongresi, 1991 yılına kadar yapılmış olan toplantılarda ele alınan konulardaki tartışma sonuçlarının yeni bir bakış açısıyla değerlendirilmesine zemin hazırlamıştır. Ayrıca şehircilik açısından Türkiye'de planlı kalkınma programlarının yapılmaya başlandığı 1960'lı yıllardan 1991'e kadar olan dönemin (otuz yılın) değerlendirmesini yaparak yeni bir *ulusal deklarasyonun* hazırlanmasını sağlamıştır.

Türkiye Dördüncü Şehircilik Kongresi (1996), kent-kültür ilişkileri bağlamında yapılan tartışmalar ve sunulan bildiriler ile özellikle Türkiye ve İstanbul örneğinde- önemli mesajlar vermiştir. Bu kapsamda dünyadaki gelişmelerin ve küreselleşmenin, kent ve kent toplumuna yeni bir bakış açısı getirdiği, dolayısıyla 21. yüzyıl kentlerinin yeni planlama stratejilerine gereksinim duyduğu vurgulanmıştır. Bu stratejilerin ortaya koyacağı hedef olarak *bütünleşmiş kentsel düzenlemelerin* yapılması öngörülmüştür (Çubuk, 1998, s.421).

2000-2008 döneminde ise planlamanın ve planlama meslek alanının geleceği üzerine yapılan tartışmaların arttığı ve daha ciddi sorgulamaların başladığı görülmektedir. Bu kapsamda toplantılarda, Avrupa Birliği (AB) süreci ve planlama, kentsel yoksulluk, planlamada yeni politika ve stratejiler, şehircilikte reform konularına ağırlık verilmiştir.

Planlama alanının AB süreci içerisindeki konumu ve bu süreçte üstlendiği ve üstleneceği yeni roller açısından ele alındığı *Türkiye Beşinci Şehircilik Kongresi*, Türkiye'nin kent planlama sorunlarına ve kent planlama eğitimine uluslararası ölçekler çerçevesinde yeni bakış açıları getirmiştir. Böylece Kongre, planlama politikaları ve planlama eğitiminde var olan sorunlara çözüm üretebilecek yenilikçi araçların neler olabileceği üzerine bir tartışmanın başlatılmasını sağlamıştır. *Türkiye Altıncı Şehircilik Kongresi* ise, planlama kuramı ve uygulamasının biçimlenmesinde yaşanan sorunları tartışmaya açarak; daha kapsamlı ve etkili bir planlama pratiğini içerecek yeni bir planlama sistemine duyulan ihtiyacı dile getirmiştir. Böylece siyasetin planlama pratiğinin içeriğini boşaltan ve planlama etkinlik alanını daraltan uygulamalarına karşı önemli mesajlar sunmuştur.

Kolokyum ve kongrelerin ana temaları ile çalışmanın metodolojik yaklaşımında ifade ettiğimiz Türkiye kentleşmesindeki ana temalarla etkileşimi aşağıdaki tablolar (Tablo 5 ve Tablo 6) ile ayrıca özetlenmektedir.

Tablo 5.1977-1989 Dönemi Kolokyum-Kongreler ve Kentleşme Etkileşimi

Tarih	Kolokyum/Kongre	Ana Temalar-Kolokyum/Kongre Temaları Etkileşimi
Ana Temalar		a. Kent-Kır İlişkisi b. Kentleşme-Sanayileşme Etkileşimi c. Planlama-Arazi Kullanımı d. Kentsel Gelişmeye Yaklaşımlar e. İmar Planlaması
İLK KONGRE DÖNEMİ (1977-1981)		
1977	DŞG 1: Eski Türk Kentleri Semineri	Yalnızca Anadolu'da kentlerin nasıl kurulduğunu tartışmaktadır. <i>Doğrudan ana temalarla etkileşimi yoktur.</i>
1978	DŞG 2: Türkiye'de Metropoliten Alan Planlama Deneyim ve Sorunları Kolokyumu	Metropoliten alan planlama deneyimleri ve sorunları kapsamında belirlenen 5 tema da planlama-uygulama bütünlüğü içerisinde tartışılmıştır. Ancak yalnızca metropoliten alan planlaması ile sınırlı olması nedeniyle eleştiriye açıktır.
1979	DŞG 3: Türkiye'de Kentleşme Süreci ve Kırsal Alan Sorunları Kolokyumu	Kentleşme hareketlerini kırsal planlama üzerinden tartışması nedeniyle "a, b, c, d ve e" ana temalarıyla doğrudan etkileşimi vardır.
1980	DŞG 4: Ülke Ölçeğinde Planlama ve	Kalkınma-Mekân ilişkisi üzerinden plan-

	Düzenleme Sorunları Kolokyumu	lamaya yaklaşım söz konusudur. Bu kapsamda “c, d ve e” ana temaları ile daha yoğun bir etkileşimi vardır.
1981	<i>DŞG 5/ Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi, Ankara</i>	Türkiye kentlerinin yapısı ve tarihinden imar planlamasına, konut sorunundan çevre ve kıyı kullanımına kadar birçok konuyu ele alması nedeniyle belirlenen ana temalar kongrede yoğun biçimde ele alınmıştır.
İKİNCİ KONGRE DÖNEMİ (1982-1989)		
1982	DŞG 6: Türkiye’de Yerleşme ve Konut Sorunları Kolokyumu, İzmir	Konut sorunları ve planlaması kapsamında “a, b, c ve d” temalarıyla etkileşimi vardır.
1983	DŞG 7: Ülkesel Kıyıların Korunması, Planlanması ve Düzenlenmesi Sorunları Kolokyumu	Kıyı planlaması kapsamında “a, b, c ve d” ana temalarını doğrudan tartışmıştır.
1984	DŞG 8: Sanayi Yer Seçimi, Turizm Yerleşmeleri ve Tarım Topraklarının Ülkesel Arazi Kullanımı İçinde Değerlendirilmesi Kolokyumu	Kentleşme hareketlerini “a, b, c, d ve e” ana temalarıyla doğrudan ilişkilendirerek ele alan bir kolokyumdur. <i>Kentsel gelişmeyi tarım topraklarının korunması yönüyle değerlendirmesi açısından ise ayırt edici niteliktedir.</i>
1985	DŞG 9: Kentleşme-Sanayileşme Etkileşimi: Bir Sanayi Kentinin Planlama ve Uygulama Sorunları Kolokyumu, Eskişehir Örneği	b. Kentleşme-Sanayileşme etkileşimini doğrudan ele almakta ve Eskişehir örneğinde tartışmaktadır.
1986	DŞG 10: Türkiye İkinci Şehircilik Kongresi	İmar planlamasını doğrudan ele alması açısından ayırt edici niteliktedir. Bu anlamda diğer temalarla da doğrudan ve dolaylı biçimde etkileşimi vardır.
1987	DŞG 11: Tarihi Kentlerde Planlama/Düzenleme Sorunları Kolokyumu	Tarihi kentler üzerinden planlamayı ele alması açısından “b, c, d ve e” ana temalarıyla etkileşimi vardır. Konular Edirne kenti örneği ile sınırlandırılmıştır.
1988	DŞG 12: Şehircilik, Hukuk ve Yönetim İlişkileri, Ankara	Özellikle “e. İmar Planlaması” ana temasıyla bağlantılı konular tartışmaya açılmıştır.
1989	DŞG 13: Türkiye’de Şehircilik ve Planlama Eğitimi	Planlama eğitimi ve şehircilik konusunu tartışması nedeniyle özellikle “d ve e” temalarıyla daha yoğun bir etkileşimi vardır.

Tablo 6.1990-2008 Dönemi Kolokyum-Kongreler ve Kentleşme Etkileşimi

Tarih	Kolokyum ve Kongre	Ana Temalar-Kolokyum/Kongre Etkileşimi	Temaları
Ana Temalar		a. Kent-Kır İlişkisi b. Kentleşme-Sanayileşme Etkileşimi c. Planlama-Arazi Kullanımı d. Kentsel Gelişmeye Yaklaşımlar e. İmar Planlaması	
ÜÇÜNCÜ VE DÖRDÜNCÜ KONGRE DÖNEMİ (1990-1999)			

1990	DŞG 14: <i>Planlamaya Katılım Kolokyumu, İstanbul</i>	Tüm temalarla etkileşimi olmakla birlikte özellikle “d ve e” temalarıyla daha yoğun bir etkileşimi vardır.
1991	DŞG 15: Türkiye Üçüncü Şehircilik Kongresi	Şehircilik ve uygulamalarla ilgili araçlar, merkezi ve yerel yönetimlerin sorumlulukları kapsamında “a, b, c, d ve e” ana temalarıyla doğrudan etkileşimi vardır.
1992	DŞG 16: İstanbul’un Kentsel Gelişme Sorunları ve Avrupa Metropollerini Kolokyumu, İstanbul	İstanbul özelinde tüm temalarla etkileşimi vardır. Ancak “d ve e” temaları açısından daha yoğun bir tartışma zemini sunmaktadır.
1993	DŞG 17: Kent ve Çevre: Planlamaya Ekolojik Yaklaşım Kolokyumu, Bursa	Planlamaya çevresel boyut eklemesi açısından önemli bir kolokyumdur. Tüm temalar tartışmaya açılmıştır.
1994	DŞG 18: Şehircilik Mesleği İle İlgili Olarak Görevler, Yetkiler ve Nitelikler, Ankara) Kolokyumu	“c, d ve e” temaları açısından ele alınan konular söz konusudur.
1995	DŞG 19: , Sürdürülebilir Turizm: Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım Kolokyumu, Alanya	Planlamayı “turizm” açısından ve Alanya kenti ile sınırlandırarak ele alması açısından “b,c, d ve e” temalarıyla doğrudan etkileşimi vardır.
1996	DŞG 20:Türkiye Dördüncü Şehircilik Kongresi Kent-Kültür ve Toplumsal Uyum ve Habitat II Sonuçlarının Değerlendirilmesi Kolokyumu, İstanbul	Özellikle kent-kültür ve toplumsal uyum konusu ele alınmıştır. Bu yönüyle tüm temalar farklı boyutlarıyla tartışmaya açılmıştır.
1997	DŞG 21: Kentsel Politikalar Kolokyumu, Ankara	Kentleşme hareketlerini yönlendiren kentsel politikaların tartışılması nedeniyle kolokyumun tüm temalarla etkileşimi vardır.
1998	DŞG 22: Şehirciliğimizin Yüzyılı Kolokyumu	
1999	DŞG 23: 3. Bin Yılda Şehirler: Küreselleşme-Mekân-Planlama Kolokyumu	Tüm temalarla etkileşimi vardır. Ayrıca kentleşme hareketlerinde “demografik dönüşümün etkileri” ekonomik üretim biçimlerinin tartışılmasına kaymıştır.
BEŞİNCİ VE ALTINCI KONGRE DÖNEMİ (2000-2008)		
2000	DŞG 24: Geleceği Planlamak-Yeni Planlama Yöntemi/Dili, Yasal Düzenlemeler Kolokyumu	Tüm temalarla etkileşimi olmakla birlikte özellikle “c, d ve e” temalarıyla daha yoğun bir etkileşimi vardır.
2001	DŞG 25: Türkiye Beşinci Şehircilik Kongresi	Avrupa Birliği’ne (AB’ye) üyelik süreci ve Türkiye’de Şehir ve Bölge Planlama konusu özelinde tüm temalarla etkileşimi vardır. “c, d ve e” ile daha yoğun bir etkileşim söz konusudur.
2002	DŞG 26: Yoksulluk, Kent Yoksulluğu ve Planlama Kolokyumu, Ankara	Tüm temalarla etkileşimi vardır. Özellikle “a, b, c ve d” ile daha yoğun bir etkileşimi vardır.
2003	DŞG 27: Şehircilikte Reform Kolokyumu, Mersin	Tüm temalar açısından ele alınan konular vardır. Kolokyum özellikle “c, d ve e” açısından daha yoğun bir tartışma zemini sunmuştur.
2004	DŞG 28: Değişen-Dönüşen Kent ve	Tüm temalarla doğrudan etkileşimi vardır. “d

	Bölge Kolokyumu, Ankara	ve e” açısından daha yoğun bir tartışma zemini sunduğu söylenebilir.
2005	DŞG 29: Planlamada Yeni Politika ve Stratejiler: Riskler ve Fırsatlar Kolokyumu, İstanbul	Tüm temalarla etkileşimi vardır. Ancak özellikle “d ve e” ana temaları açısından daha yoğun bir tartışma ortamı sunmuştur.
2006	DŞG 30:Türkiye Altıncı Şehircilik Kongresi	Tüm temalar farklı boyutlarıyla tartışmaya açılmıştır. Özellikle siyasetin planlamayı algılama biçimi üzerinden bu temalar tartışılmıştır.
2007	DŞG 31: Planlama Meslek Alanı: Geçmişten Geleceğe Kolokyumu	“c, d ve e” temaları ile daha yoğun bir etkileşimi söz konusudur.
2008	DŞG 32: Kentsel Yeniden Yapılanma: Kazananlar, Kaybedenler Kolokyumu	Tüm temalarla etkileşim halindedir. Ancak tüm temalar, ekonomik üretim biçimlerinin kentleri toplumsal-idari anlamda nasıl yeniden yapılandırdığı özelinde ele alınmıştır.

Sonuç

1977 yılından beri düzenlenen Şehircilik Günü toplantılarının bilimsel iklimi, panel tartışmaları, öğrenci panelleri, genel değerlendirmeleri, açılış konuşmaları, tematik sunuşları kentleşmenin geleceğine yönelik kurgular açısından önemli mesajlar içermektedir. Bu toplantılar, *geçmişte kenti, kentleşmeyi ve kentsel planlamayı nasıl algıladığımızı değerlendirmemize ve gelecek için de önemli ipuçları vererek ‘kentleşme hareketlerinin yönünün’ tanımlanmasına* olanak tanımaktadır. Bu nedenle *bu toplantılar, Türkiye kentleşmesinin geleceğine sahip çıkan önemli bir oluşum* olarak değerlendirilebilir.

1977’den 2009 yılına kadar kronolojik bir sıra içinde ve dört dönem üzerinden özetleyerek açıklamaya çalıştığımız “*Türkiye’de Dünya Şehircilik Günü Etkinlikleri Tarihi*” –etkinliklerinin ele aldığı konular dikkate alındığında ülkemizde kentleşme hareketlerinin geçirdiği değişimi ve dönüşümü önemli ölçüde ortaya koymaktadır. Ayrıca bu toplantılar, başta kentleşme alanında üretilen/uygulanan politikalar olmak üzere, kentsel mekânın üretilmesi sürecinde tüm aktörler açısından eleştirel ve özeleştirel yaklaşımlar da geliştirmişlerdir.

Toplantılar, Türkiye kentleşmesi açısından hem akademik hem de uygulama alanlarındaki bilgi ve deneyim birikimini bir araya getiren kolektif bir tartışma ortamıdır. Türkiye kentlerinin sorunlarını, kentsel gelişme haritalarını, çevresel risk durumunu ele alan kuramsal ve uygulamalı araştırmalar ile politika yapıcı ve uygulayıcılara yol göstermektedir. Şehir ve bölge planlama alanında dünyadaki değişimleri ve gelişmeleri izlemek ve ülke açısından yeni bir kentsel gelişme haritası çıkarmak için önemli bir araç işlevi görmektedir. Şehir ve bölge planlama alanında çalışan araştırmacıların,

uygulayıcıların, meslek odalarının bir araya gelmesini sağlayarak *bir sivil toplum dayanışması örneği* de sunmaktadır.

Genel olarak özetlediğimizde kolokyum ve kongrelerin -1977'den günümüze- şu konularda işlevlerini kurumsallaştırmış olduğunu ifade edebiliriz: Veri ve bilgi üretmek, yasal ve kurumsal düzenlemelerde “toplumsal adalet, çevre sorunları ve demokratik hak talepleri” açısından siyasi iradeyi etkilemek, planlamaya ve kentsel sorunlara ilişkin pek çok konunun yeniden kavranmasını sağlamak ve meslek içi durum değerlendirmesine olanak tanıyarak tüm konuları “şehir planları ve mimarlar” açısından uygulamaya taşımak. Ayrıca bu toplantılar, Türkiye’de kentsel planlama disiplinine katkı sağlayan bilim ve meslek insanlarının onuruna yapılan düzenlemeler ile de bir anlamda Türkiye’de kent biliminin öncülerini tanıtma sorumluluğunu da üstlenmiştir.

Extended Abstract

World Town Planning Day Activities in Turkey and Their Effects on Turkish Urbanization: Overview of Colloquiums and Congresses 1977-2008

*

Ayşe Özcan Buckley
ORCID: 0000-0002-1030-6631

Muharrem Güneş
ORCID: 0000-0002-3187-8233

Undoubtedly, scientific activities and academic studies have important roles in creating a social and political base/ground for cities and urbanization. In Turkey, the aforementioned is grounded in theoretical research in urban studies. This critical analysis of urbanization policies, especially involving the dimensions of justice, environment and democracy, can only be done within the collective discussion arena that feeds academic studies with social perception. The World Town Planning Day events (colloquiums and congresses), which are the subject of this article, are a good example of this collective discussion arena and guide all relevant groups in the management of urbanization. 8 November has been celebrated as World Town Planning Day since 1949. In Turkey, these colloquiums and congresses, which have been held since 8 November 1977, try to define the country's main and general issues related to urbanization and the problems according to the period. These activities reflect the traces of the economic, social/political life they encounter periodically. It can be said that the specific characteristics of the period are effective in determining both the subject and the content of the activities. In addition, these events feed all scientific disciplines related to urbanization in this way and provide important data about the future predictions and applications in the discipline.

Looking at the urbanization process and the development of urban studies in Turkey, one can see that the process periodically progresses with many economic, social/political intersections. This study aims to analyze the general structure of the urban planning issues and the academic and practical solu-

tions to these issues between 1977-2008 through the urban planning colloquiums and congresses. As a result, it is seen that the related activities reveal a picture that is integrated with the Turkish urbanization history in terms of the level and quality of discussion of urban problems and reflects the change and transformation of the urbanization movements in our country.

While evaluating the World Urbanism Congresses (also known as World Town Planning Day) and colloquium meetings in the study, the way of evaluating the papers presented in each colloquium and congress one by one was not preferred because it exceeds the purpose and scope of the study. Instead, the main and sub-topics of each colloquium and congress were evaluated in general. In addition, the objectives or expectations of the relevant colloquium and congress were also taken into account in this analysis.

Framework and thematic presentations of colloquiums and congresses were also included among the presented papers. The study aimed to take a general picture of the colloquiums and congresses covering the 1977-2008 period in terms of Turkey's urbanization.

The analysis of the post-2008 period was planned as separate research because it required a deeper dive with more detailed discussion. The role of new liberal policies in transforming urban space, institutionalizing its ideological principles and the language of perception of the city and urban society by the market have become increasingly more important the last 10-15 years. In addition, the role of central and local governments in the market has been strengthened by the fact that the problems in the cities have begun to be addressed in the axis of climate change, and this issue is accepted as one of the important criteria of economic and social development.

A two-dimensional methodological approach was adopted in this study. First, a policy content analysis was conducted by classifying existing colloquiums and congresses. This analysis is a general indicator that presents the "urban problems of the period." The "main themes" identified are: (a) Urban-Rural Relationship, (b) Urbanization-Industrialization Interaction, (c) Planning-Land Use, (d) Approaches to Urban Development and (e) Zoning Planning. These main themes have been determined according to the prominent issues regarding the perception of the city and urbanization forms. These political areas have been preferred especially because they are the determining themes in the post-1980 urbanization movements. During the 1950-1980 period, "urbanization movements had a direction through migration and population movements from rural to urban areas", and in the post-1980 period, it evolved into a new direction with liberal economic production forms.

Secondly, each of the colloquiums and congresses was analyzed over the sub-themes determined within its own period. In this analysis, we tried to expand and strengthen the policy content analysis with the concepts directly related to the sub-themes. Briefly, this study adopts a qualitative approach that envisages exploring the urbanization goals and means of these activities. In this approach, the aim is to understand the subject through general principles such as observing, detecting or defining related activities, and problems establishing relationships between events. Thus, the role of the subjects according to "the function of diagnosing urbanization problems of scientific events" has been structured as the main element of the analysis.

"The History of World Town Planning Day Activities in Turkey," covering four periods from 1977 to 2008, reveals the change and transformation of the urbanization movements in our country. Additionally, these meetings developed critical and self-critical approaches for all actors in the process of producing urban space, especially the policies produced/implemented in urbanization management.

In general, we can say that colloquiums and congresses have institutionalized the following functions from 1977 to the present: producing data and information, influencing the political will in terms of "social justice, environmental problems and democratic rights demands" in legal and institutional arrangements, and providing a new understanding of many issues related to planning and urban problems. In addition, these meetings also assumed the responsibility of introducing the pioneers of urban studies in Turkey, honoring academics and professionals who contributed to the urban planning discipline in Turkey.

Kaynakça/References

- Akbulut, R. (1996). *2000'e doğru İstanbul kent planlaması ve alternatif konut üretimi*. TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi III. Dönem Çalışma Raporu (1994-1996). İstanbul: ŞPO İstanbul Şubesi.
- Albrechts, L. (1991), Changing roles and positions of planners, *Urban Studies*, Vol-28, Issue-1, 123-137.
- Alkan, A. ve Bülent D. (2007). *Türkiye'de kent çalışmalarının izinden giderken 'toplumsal adalet eşitsizlik ve iktidar' nereye düşer?* A. Mengi (Der.), Ruşen Keleş'e armağan, 2. kitap: Kent ve planlama (s. 87-109) içinde. Ankara: İmge Kitabevi.
- Altan, T. ve Celal Ö. (Yay. Haz.) (1985). *Türkiye 8. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumunu: Sanayi yer seçimi, turizm yerleşmeleri ve tarım topraklarının ülkesel arazi kullanımı içinde değerlendirilmesi (1-2-3 Kasım 1984, Adana)*, Adana: Kemal Matbaası A.Ş.

- Angotti, T. (1993). *Metropolis 2000: Planning, poverty and politics*, London: Routledge.
- APA (American Planning Association) (2022), *World town planning day*, 20.04.2022 tarihinde <https://www.planning.org/international/worldtown/> adresinden erişildi.
- Aru, K. A. (1989). *Dünya Şehircilik Günü Türkiye Daimî Komitesi Başkanı Prof. Dr. Kemal Ahmet Aru'nun konuşması*. Türkiye 11. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu (6-8 Kasım 1987, Edirne) (s. 17-19) içinde, Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Matbaası.
- Aru, K. A. (1998). *Dünya Şehircilik Günü Türkiye Daimî Komitesi 1. Başkanı Prof. Dr. Kemal Ahmet Aru'nun konuşması*. M. Çubuk (Ed.), Türkiye 4. Şehircilik Kongresi (6-8 Kasım 1996, İstanbul) (s. 13-15) içinde, İstanbul: TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını.
- Aydemir, Ş. ve Saliha E. (Yay. Haz.) (1983). *Türkiye 7. Dünya Şehircilik Günü kutlamaları: Kıyılar Kolokiyumu (6-8 Aralık 1983)*, Trabzon: Karadeniz Üniversitesi, Dünya Şehircilik Günü Türkiye Daimî Komitesi.
- Beyazıt, E. ve Yarım, U. S. (2020). Farklı refah devleti modellerinde konut politikaları. *Journal of History School*, 48, 3604-3623.
- Ewans, B. (1997). *From town planning to environmental planning*. A. Blowers and B. Evans (Ed.), *Town planning into the 21st century* içinde. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Çubuk, M. (1981). 29., 30., 31. *Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumlarının değerlendirilmesi (tartışma metni)*. İstanbul: Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (DGSA) Şehircilik Araştırma Enstitüsü.
- Çubuk, M. (1984). *Mehmet Çubuk'un konuşması*. Türkiye 4. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu: Ülke Ölçeğinde Planlama ve Düzenleme Sorunları Kolokiyumu (29-30 Aralık 1980, İstanbul) içinde, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayını-1.
- Çubuk, M. (Yay. Haz.) (1985a). *Önsöz*. Türkiye 2. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu: Türkiye'de Metropolitan Alan Planlama Deneyim ve Sorunları Kolokiyumu (6-8 Kasım 1978) (s. 9-12) içinde. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayını-2.
- Çubuk, M. (Yay. Haz.) (1985b). *Önsöz*. Türkiye 3. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu: Türkiye'de Kentleşme Süreci ve Kırsal Alan Sorunları Kolokiyumu (6-8 Kasım 1979) içinde, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayını-1.
- Çubuk, M. (Yay. Haz.) (1987). *Türkiye 2. Şehircilik Kongresi: Türkiye'de imar hareketlerinde yeni dönem (6-7-8 Kasım 1986, İstanbul)*. Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı.
- Çubuk, M. (Yay. Haz.) (1991). *1978-1991 yılları arasında yapılan Dünya Şehircilik Günleri, kongre-kolokiyum-panel sonuçlarının değerlendirilmesi, şehirciliğimizi sorgulama denemesi ve öneriler*. İstanbul: MSÜ Dünya Şehircilik Günü Daimi Komitesi.
- Çubuk, M. (Ed.) (1994). *Türkiye 16. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu: İstanbul'un kentsel gelişme sorunları ve Avrupa metropollerini (3-8 Kasım 1992, İstanbul)*. Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı.

- Çubuk, M. (Ed.) (1995).*Türkiye 17. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu: Kent ve çevre: planlamaya ekolojik yaklaşım (4-5-6 Kasım 1993, Bursa)*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü.
- Çubuk, M. (Ed.) (1997).*Türkiye 18. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu: Şehircilik mesleği ile ilgili olarak görevler, yetkiler ve nitelikler (7-8-9 Kasım 1994, Ankara)*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Matbaası.
- Çubuk, M. (1998), *Kent, kültür ve toplumsal uyum için nasıl bir şehircilik?*, Mehmet Çubuk (Ed.),*Türkiye 4. Şehircilik Kongresi: Kent, kültür ve toplumsal uyum ve Habitat II sonuçlarının değerlendirilmesi (6-7-8 Kasım 1997, İstanbul)* içinde. İstanbul: TMMOB Şehir Plancıları Odası.
- Çubuk, M. (2000).*Tematik açıklama: 3. bin yılda beşerleşmiş şehircilik ütopyası, Türkiye 23. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu (8-9-10 Kasım 1999) içinde*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, 17-27.
- Çubuk, M. (2009), "Kamu politikaları ve kentsel politikaların şehircilik uygulamalarında anahtar rolü ve dünyadaki gelişmelerden Türkiye gerçeğine bakış", 21.04.2021 tarihinde <http://www.planlama.org/new/planlama.org-yazilari/kamu-politikalari-ve-kentsel-politikalar/2.html> adresinden ulaşıldı.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) (1968), *İkinci beş yıllık kalkınma planı (1968-1972)*, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı.
- DPT (1973), *Üçüncü beş yıllık kalkınma planı (1973-1977)*, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı.
- DPT (1979), *Dördüncü beş yıllık kalkınma planı (1979-1983)*, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No: 1664.
- Eraydın, A. (2013). *Değişen neoliberalizm ve kentsel alana yansımaları: Seçenekleri ve sonrasını düşünmek*. Neoliberalizm sonrası mekânsal müdahale biçimleri ve yansımaları içinde(s. 1-8), KBAM 4. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu'nda sunulan bildiri, TÜBİTAK Yayınları.
- Eski Türk Kentleri Semineri (Kasım 1977, İstanbul): 28. dünya şehircilik günü, İstanbul: DGSA Şehircilik Araştırma Enstitüsü, Yayın-1.
- Gibson, M. ve Arzu K. (2007). *Türkiye'de planlama yol ayrımında: Sahte bir şafak mı yoksa yeni bir dönemin vizyonu mu?*.A. Mengi (Der.), Ruşen Keleş'e armağan, 2. kitap: Kent ve planlama (s. 443-480) içinde, Ankara: İmge Kitabevi.
- Healey, P. ve Shaw, T. (1993). Planners, plans and sustainable development, *Regional Studies*, Vol-27, Number-8.
- İmar ve İskân Bakanlığı (1973).*50 yılda imar ve yerleşme: 1923-1973*, Ankara: İmar ve İskan Bakanlığı Yayını.
- Keleş, R. (1987) (Yay. Haz.).*Türkiye'de kentbilim eğitimi*, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları.
- Keleş, R. (1990).*Dünya Şehircilik Gününün ardından*, Türkiye 12. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu (16-18 Kasım 1988, Ankara) içinde, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi.

- Keleş, R. (1998). *Kentbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (1986). *1951-1960 yıllarında kent araştırmaları*. S.Atauz (Der.), Türkiye’de sosyal bilim araştırmalarının gelişimi içinde, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- Kentleşme Şurası Raporu (2009). *Kentsel dönüşüm, konut ve arsa politikaları*. Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yayını.
- Koç, H. (2007). *Açılış konuşmaları*. Türkiye 6. Şehircilik Kongresi: Planlama, siyaset, siyasalar (6-7-8 Kasım 2006, İzmir) (s. 13-15) içinde, Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası.
- Koçbay, A. ve Alan H. (2009). *Türkiye’de kent planlaması ve jeoteknik çalışmaların gelişimi*, 62. Türkiye Jeoloji Kurultayı’nda sunuldu (13-17 Nisan 2009, Ankara), Erişim: 22.10.2019 tarihinde http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/fcf9224f1f09a97_ek.pdf adresinden erişildi.
- Kubin, G. (1997), *Kent plancısı, kent planlama sürecinde misafir sanatçı değildir*. M. Çubuk (Ed.). Türkiye 18. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu: Şehircilik mesleği ile ilgili olarak görevler, yetkiler ve nitelikler (s. 116-124) içinde, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Matbaası.
- Lefebvre, H. (1991). *The production of space*. (D. N. Smith, Çev.), Great Britain: Blackwell.
- Özgen, L. (2008), *CIAM ve AB yaklaşımlarının planlama pratiklerine getirileri*. 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 31. Kolokyumu: Planlama meslek alanı: Geçmişten geleceğe (s. 243-265) içinde, Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, s. 243-265.
- Mumford, L. (2011). *What is a city*. R.T. Le Gates and F. Stout (Eds.). *The city reader* (s. 91-95) içinde, London and New York: Routledge.
- Suher, H. (1993). *Kolokyum genel değerlendirmesi*. Türkiye 14. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu (s. 103-105) içinde, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Matbaası.
- OPPI (2009), *World town planning day-2008*, 14.05.2009 tarihinde <http://www.ontarioplanners.on.ca/content/Events/wtpd.aspx> adresinden erişildi.
- Oruç, N. ve Sevin A. (1985). *Türkiye 9. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu: Kentleşme-sanayileşme etkileşimi: Bir sanayi kentinin planlama ve uygulama sorunları, Eskişehir örneği*, Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı.
- Özcan, A. (2007), *Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin konut sorununa yaklaşım biçimleri, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze uygulanan kamu politikaları* (s. 333-354) içinde, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Özcan Buckley, A. (2021). *Kentsel haklar açısından iklim değişikliği riskleri ve hak ihlalleri*. Ş. Karabulut (Der.), Kamu yönetimi bakımından yerel ve küresel ölçekte düşünceler ve kurumlar (s. 1-37) içinde, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özer, A. Ö. ve Akay Z. (1982). *Kent planlama mesleğinin kurumsallaşması ve kent planlılarının uygulamadaki konumu*. Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi, 2. kitap (s. 463-482) içinde, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını.

- Tankut, G. (1990).*Şehircilik, hukuk ve yönetim sorunları: Kolokyum sonuçları üzerine bir değerlendirme*.Türkiye 12. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu (s. 5-9) içinde, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi.
- Tekeli, İ. (2006), Türkiye’de kent planlaması düşüncesinin gelişimi, *Yapı Dergisi*,291, 20.09.2018 tarihindehttp://www.yapi.com.tr/Haberler/turkiyede-kent-planlamasi-dusuncesinin-gelisimi_61110.html adresinden erişildi.
- TMMOB ŞPO (2009), *Etkinlikler*,22.06.2009 tarihinde <http://www.spo.org.tr/etkinlikler> adresinden erişildi.
- TUPOB (2007), *Türkiye’de şehir ve bölge planlama eğitiminde kalite geliştirme ve akreditasyon*, N. Gülersoy (Haz.), TUPOB 3. Dönem Çalışmaları (Haziran 2007), İstanbul: İTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü.
- TÜİK (2020). *Bölgesel istatistikler: Nüfus ve göç*, 12.10.2020 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/sorguSayfa.do?target=degisken#adresinden> erişildi.
- TÜİK (2022). *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları-2021*, 06.04.2022 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> adresinden erişildi.
- Türel, A. (2005). *Açılış konuşmaları*.Türkiye 28. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu: Değişen-dönüşen kent ve bölge (s. 3-4) içinde, Ankara: TMMOB Şehir Planları Odası ve ODTÜ Mimarlık Fakültesi ortak yayını.
- Türkiye 6. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu: Türkiye’de yerleşmeler ve konut sorunları (4-5-6 Kasım 1982, İzmir) (1984), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü.
- Türkiye 13. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu (6-7-8 Kasım 1989, İstanbul): Türkiye’de şehircilik ve planlama eğitimi (1991), İstanbul: Yıldız Üniversitesi Matbaası.
- Türkiye 29. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu:Planlamada yeni politika ve stratejiler,riskler ve fırsatlar geçmişten geleceğe,İstanbul: TMMOB Şehir Planları Odası.
- Türkiye 31. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu (2008): Planlama meslek alanı,geçmişten geleceğe,Ankara: TMMOB Şehir Planları Odası.
- UN (2007).*World urbanization prospects: The 2007 revision population database*, New York: United Nations, Population Division, 22.01.2008 tarihinde <http://esa.un.org/unup/index.asp?panel=1>adresinden erişildi.
- UN (2018), *World urbanization prospects: the 2018 revision (ExecutiveSummary)*, New York,12.12.2021tarihinde<https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>adresinden erişildi.
- UN (2019a).*The World’s cities in 2018, data booklet, department of economic and social affairs, population division*, 12.04.2021 tarihinde

https://www.un.org/en/events/citiesday/assets/pdf/the_worlds_cities_in_2018_data_booklet.pdf adresinden erişildi.

UN World Population Prospects (2019b). *World population prospects*. 12.12.2021 tarihinde https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Highlights.pdf adresinden erişildi

UN SDGs Report (2019). *Sustainable development goals report*. 12.03.2020 tarihinde <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf> adresinden erişildi.

Wirth, L. (2002). *“Urbanism as a way of life”*. 01.01.2022 tarihinde <http://www.sjsu.edu/people/saul.cohn/courses/city/s0/27681191Wirth.pdf> adresinden erişildi.